

Załącznik
do uchwały
nr XXVI/137/08
Rady Gminy
Nowosolna
z dnia 26
listopada
2008 roku

STRATEGIA ROZWOJU GMINY NOWOSOLNA NA LATA 2008-2017

Gmina Nowosolna

Urząd Gminy Nowosolna

Rynek Nowosolna 1, 92-703 Łódź 35

www.nowosolna.gminarp.pl

STRATEGIA POWSTAŁA W RAMACH PRAC DORADCZYCH
STOWARZYSZENIA „PARTNERZY DLA SAMORZĄDU” Z POZNANIA

LISTOPAD 2008

Szanowni Państwo,

We wrześniu 2007 roku podjęliśmy decyzję o przystąpieniu do prac nad aktualizacją dokumentu „Strategia Społeczno – Gospodarczego Rozwoju Gminy Nowosolna”. Zasadniczą przesłanką podjęcia tego działania były zmieniające się uwarunkowania zewnętrzne, a także konieczność stworzenia nowych i doprecyzowania wcześniejszych projektów i zadań, zawartych w realizowanej już Strategii. Stało się to niezbędne przede wszystkim wobec możliwości ubiegania się o środki z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, jak również pozwoli na jeszcze bardziej efektywne zarządzanie Gminą w najbliższych latach. Do współpracy w tworzeniu tego ważnego dla Gminy dokumentu zaprosiliśmy konsultantów do spraw zarządzania strategicznego ze Stowarzyszenia „Partnerzy dla Samorządu” z Poznania.

Prace związane ze zbieraniem niezbędnych danych oraz przygotowywaniem poszczególnych elementów Strategii były prowadzone przez zespół osób, przede wszystkim pracowników Urzędu Gminy, radnych i reprezentantów organizacji i instytucji z terenu Gminy. Po spotkaniach warsztatowych, prowadzonych jesienią 2007 roku, powstały konkretne modyfikacje kierunków rozwoju Gminy na lata 2008–2017. Nie zrezygnowaliśmy przy tym ze wszystkich ustaleń pierwszej Strategii. Przygotowując niniejszy dokument odwoływaliśmy się wielokrotnie do przyjętych w roku 2002 założeń i pomysłów, dokonując korekt, wskazując zagrożenia i nowe kierunki działania.

Zespół przygotowujący „Strategię Rozwoju Gminy Nowosolna na lata 2008-2017” zdaje sobie sprawę z konieczności ciągłego udoskonalania i aktualizacji powstałego programu strategicznego. Plan ten nie jest bowiem dokumentem zarządzania operacyjnego, który tak jak budżet gminy, musi być wykonany. Jest to plan zamierzeń pokazujący kierunki rozwoju Gminy Nowosolna. Jego wykonanie zależy od wielu instytucji i zewnętrznych czynników. Pokazuje on jednak faktyczny stan zamierzeń strategicznych Gminy Nowosolna na początku roku 2008 i stanowi kontynuację wieloletniego procesu rozwoju. Wyznaczone projekty realizacyjne będą zapewne modyfikowane przez zmieniające się warunki wewnętrzne i zewnętrzne, ale zawsze powinny być zbieżne z misją Gminy, która mówi o utrzymaniu jej tożsamości i przyjęciu zasad rozwoju zrównoważonego poprzez wykorzystanie lokalnych zasobów naturalnych i możliwości wynikających z lokalizacji w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Łodzi.

Za powstanie tego ważnego dokumentu składam serdeczne podziękowania wszystkim, którzy uczestniczyli w jego opracowaniu.

Wójt Gminy Nowosolna
Tomasz Bystroński

SPIS TREŚCI

1. PROCES I METODA OPRACOWANIA STRATEGII	5
2. UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY	7
3. STRUKTURA STRATEGII: MISJA, CELE, PROGRAMY I PROJEKTY STRATEGICZNE.....	11
3.1. Struktura Strategii.....	11
3.2. Określenie misji Gminy	12
3.3. Cele strategiczne	12
4. PROJEKTY STRATEGICZNE.....	17
Prezentacja i uzasadnienie projektów strategicznych	17
PROGRAM 1.1. INFRASTRUKTURA KOMUNALNA	17
PROJEKT 1.1.1. MODERNIZACJA I ROZBUDOWA SIECI WODOCIĄGOWEJ	17
PROJEKT 1.1.2. BUDOWA SYSTEMU KANALIZACJI	18
PROJEKT 1.1.3. GOSPODARKA ODPADAMI STAŁYMI.....	18
PROJEKT 1.1.4. PRZYGOTOWANIE TERENÓW INWESTYCYJNYCH PRZEMYSŁOWYCH ORAZ TERENÓW POD BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE.....	19
PROGRAM 1.2. DROGOWNICTWO I TRANSPORT	20
PROJEKT 1.2.1. BUDOWA I MODERNIZACJA DRÓG GMINNYCH.....	20
PROJEKT 1.2.2. BUDOWA CHODNIKÓW	21
1. Budowa chodnika przy drodze do Dobieszkowa	21
2. Budowa chodnika przy drodze powiatowej w Byszewach.....	21
3. Budowa chodnika w Kalonce od skrzyżowania do końca miejscowości.....	21
4. Budowa chodnika po północno-zachodniej stronie drogi w Starych Skoszewach od kościoła do przystanku MPK	21
5. Budowa chodnika wzdłuż drogi Wiączyń Dolny – Eufeminów	21
6. Budowa chodnika przy drodze krajowej w Natolinie	21
7. Budowa chodnika przy drodze w Teolinie	21
PROJEKT 1.2.3. BUDOWA OŚWIETLENIA I SYGNALIZACJI ŚWIETLNEJ	22
PROJEKT 1.2.4. MODERNIZACJA TRANSPORTU PUBLICZNEGO	22
PROGRAM 1.3. INFRASTRUKTURA SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO	23
PROJEKT 1.3.1. METROPOLITALNA SIEĆ SZEROKOPASMOWEGO DOSTĘPU DO INTERNETU	23
PROGRAM 2.1. OŚWIATA, KULTURA I SPORT	23
2.1.1. POPRAWA BAZY LOKALOWEJ INSTYTUCJI EDUKACYJNYCH.....	23
2.1.2. ROZBUDOWA BAZY LOKALOWEJ INSTYTUCJI KULTURY I REKREACJI.....	24
2.1.3. POPRAWA BAZY SPORTOWEJ.....	24
2.1.4. ZAGOSPODAROWANIE CZASU WOLNEGO DZIECI I MŁODZIEŻY ORAZ DOROSŁYCH	25
PROGRAM 2.2. ZDROWIE, POMOC SPOŁECZNA I BEZPIECZEŃSTWO	25
PROJEKT 2.2.1. ZDROWIE.....	25
PROJEKT 2.2.2. BEZPIECZEŃSTWO.....	26
1. Modernizacja strażnicy OSP w Lipinach i Starych Skoszewach.....	27
2. Uruchomienie posterunku policji w Kalonce	27
3. Wspieranie programów edukacyjnych w placówkach oświatowych.....	27
4. Wspieranie programów informacyjnych i edukacyjnych dot. bezpieczeństwa adresowanych do mieszkańców Gminy	27
5. Wprowadzenie monitoringu wizyjnego szkół	27
6. Wprowadzenie systemu alarmowania i powiadamiania o zagrożeniach.....	27
PROJEKT 2.2.3. POMOC SPOŁECZNA.....	27
PROGRAM 2.3. WYSOKA JAKOŚĆ USŁUG ADMINISTRACJI SAMORZĄDOWEJ	27
PROJEKT 2.3.1. USPRAWNIENIE PRACY URZĘDU GMINY	27
PROJEKT 2.3.2. SYSTEM POZYSKIWANIA ŚRODKÓW ZEWNĘTRZNYCH	28
PROJEKT 2.3.3. REFERENDUM W SPRAWIE NAZWY GMINY.....	29

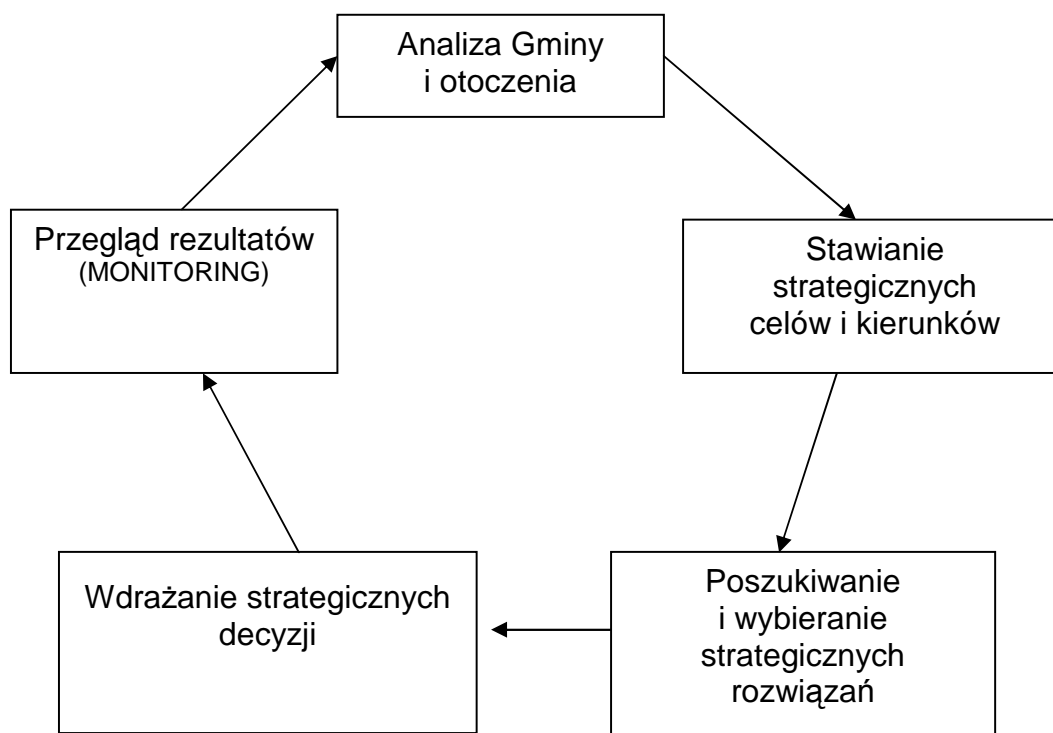
PROGRAM 3.1. ROZWÓJ USŁUG I ATRAKCJI TURYSTYCZNYCH.....	29
PROJEKT 3.1.1. BUDOWA ŚCIEŻEK ROWEROWYCH, SZLAKÓW TURYSTYCZNYCH, MIEJSC POSTOJOWYCH.....	29
1. Budowa szlaków rowerowych na terenie Gminy	29
2. Stacja rowerowa wraz z punktem gastronomicznym w Kalonce.....	29
3. Budowa parkingu dla autokarów dowożących turystów na punkt widokowy w Teolinie.....	29
4. Oznakowanie miejsc godnych uwagi na terenie Gminy.....	29
PROJEKT 3.1.2. DZIAŁANIA NA RZECZ WSPIERANIA ROZWOJU AGROTURYSTYKI NA TERENIE GMINY	30
PROJEKT 3.1.3. ZABYTKI	30
PROGRAM 3.2. PROMOCJA GMINY.....	30
PROJEKT 3.2.1. PROMOCJA INWESTYCYJNA	30
PROJEKT 3.2.2. PROMOCJA TURYSTYCZNA.....	31
PROJEKT 3.2.3. ROZWÓJ WSPÓŁPRACY Z GMINAMI PARTNERSKIMI I SĄSIEDNIMI.....	31
5. WDRAŻANIE STRATEGII ROZWOJU GMINY	33
5.1. Instytucja Zarządzająca Strategią	33
5.2. Monitorowanie Strategii.....	34
Zasady monitorowania.....	34
W procesie monitorowania Strategii przewidziano następujące fazy:	35
5.3. Zagrożenia związane z wdrażaniem Strategii	35
ZAŁĄCZNIK - TABELE PROJEKTÓW STRATEGICZNYCH.....	37

1. PROCES I METODA OPRACOWANIA STRATEGII

Po kilku miesiącach prac dobiegł końca proces opracowywania „Strategii Rozwoju Gminy Nowosolna na lata 2008-2017”, który rozpoczął się we wrześniu 2007 roku podpisaniem umowy między Gminą Nowosolna a Stowarzyszeniem „Partnerzy dla Samorządu” z siedzibą w Poznaniu.

Koordynatorem całości projektu był konsultant Stowarzyszenia – Waldemar Pruss. Koordynatorem prac z ramienia Urzędu Gminy Nowosolna był Sekretarz Gminy - Sławomir Jasiński.

Przebieg tego procesu był zgodny z podstawowymi zasadami planowania strategicznego. Model zarządzania strategicznego w literaturze przedstawiany jest najczęściej w postaci cyklu: analiza → planowanie → wdrażanie → ocena, która w kolejnej fazie przyjmuje postać korekty planów. Przedstawia to rysunek poniżej.

Źródło: W. Gaczek, J. Nowak: *Mechanizm strategicznego rozwoju miasta jako mechanizm usprawniający zarządzanie*, [w:] Domański R. (red.): *Podstawy gospodarczej polityki miasta – studium Poznania*, Biuletyn KPZK PAN, z. 181, Warszawa 1998, s. 456 (za: *Business Strategy in Local Government*, CIPFA, Londyn 1995).

Zgodnie z powyższym modelem, formułowanie Strategii zostało poprzedzone przygotowaniem analizy dotychczasowej realizacji *Strategii Społeczno – Gospodarczego Rozwoju Gminy Nowosolna (z roku 2002)* oraz sporządzeniem kompleksowego *Raportu o Stanie Gminy Nowosolna*. Jak przedstawiono we wstępie dokumentu Raportu, celem jego przygotowania było uzyskanie dokładnego wglądu w sytuację gospodarczą i społeczną Gminy. Zgromadzone zostały szczegółowe dane o wszystkich aspektach funkcjonowania Gminy według danych dostępnych na dzień opracowywania Raportu, jak również za kilka lat wstecz. Dzięki temu powstała możliwość dokonania analizy historycznej, czyli wszechstronnego porównania poziomu rozwoju Gminy na przestrzeni ostatnich kilku lat.

Raport pokazał także pewne trendy rozwojowe i stał się podstawą do obiektywnej, opartej na faktach, oceny możliwości dalszego rozwoju Gminy. Jest on opisem stanu, do którego będzie się można odwoływać w trakcie realizacji Strategii, śledząc postępy wdrażania zaplanowanych działań.

Sporządzony Raport stał się punktem wyjścia do przygotowania *Strategii Rozwoju Gminy Nowosolna na lata 2008-2017*. Dla całego procesu budowania Strategii podstawową kwestią było przyjęcie określonej metodologii. W nawiązaniu do posiadanej już przez Gminę *Strategii Rozwoju*, przyjęto nieco zmienioną strukturę nowego dokumentu. Przyjęty model został wypracowany przez pracowników byłego poznańskiego biura *Programu Partnerstwa dla Samorządu Terytorialnego (LGPP)*, a następnie założycieli *Stowarzyszenia „Partnerzy dla Samorządu”* i stałych współpracowników *Wielkopolskiego Ośrodka Kształcenia i Studiów Samorządowych WOKiSS*. Model został opracowany specjalnie dla potrzeb małych i średnich gmin wiejskich i miejsko-wiejskich. W założeniach stosuje on podstawy zarządzania strategicznego, przeniesione z doświadczeń amerykańskich jednostek samorządu terytorialnego, jednak z szerokim uwzględnieniem specyfiki polskiego prawodawstwa oraz potrzeb i możliwości rozwojowych polskich samorządów.

Warsztaty strategiczne realizowane w ramach prac nad Strategią Rozwoju oraz Wieloletnim Planem Inwestycyjnym Gminy Nowosolna odbywały się od października 2007 r. do stycznia 2008 r. z udziałem przede wszystkim radnych oraz władz Gminy.

Były one poświęcone analizie dotychczasowej realizacji *Strategii Rozwoju* z roku 2002 w podziale na poszczególne aspekty życia Gminy, podsumowaniu silnych stron Gminy oraz jej braków i problemów, a także uporządkowaniu zestawu celów, programów, projektów strategicznych i zadań do realizacji w Gminie do 2017 roku. Propozycja przedstawiona przez konsultanta prowadzącego spotkanie została omówiona i wzbogacona o nowe kwestie, zgłaszane przez uczestników spotkań.

Na spotkaniach konsultant przedstawił również dotychczasową misję Gminy (wypracowaną na warsztatach strategicznych w roku 2002), a uczestnicy uznali, iż zapis ten nadal dobrze odpowiada charakterowi i aspiracjom Gminy Nowosolna. W końcowej części warsztatów konsultant zapoznał uczestników z dalszym przebiegiem prac nad dokumentem Strategii, to znaczy sposobem doprecyzowania projektów strategicznych w formie tak zwanych tabel realizacyjnych, aby te ostatnie mogły się stać praktycznymi narzędziami wdrażania Strategii, wskazującymi, co, kto, kiedy, jak i za ile powinien zrobić, aby zaplanowane przedsięwzięcia zostały faktycznie wprowadzone w życie.

W pracy nad wszystkimi powyższymi elementami Strategii uwzględniono wymagania pryncypiów zarządzania strategicznego, które składają się z czterech zasadniczych faz działania: diagnozy, planowania, wdrożenia i oceny. Kluczowym elementem w przygotowaniu strategii rozwoju jest planowanie, ale o sukcesie realizacji planu decyduje sposób jego wdrożenia. Ponieważ większość problemów związanych z realizacją strategii wynika najczęściej z niezbyt precyzyjnego zdefiniowania celów i zadań, jakie mają zostać wykonane, dlatego w przedstawionym dokumencie starano się stworzyć jak najbardziej przejrzysty schemat programów i projektów realizacyjnych, ułatwiający zrozumienie ich zasadności. Duży nacisk położono na opisanie celów, programów i poszczególnych projektów, które jako finalne „produkty” przeprowadzonych zajęć warsztatowych wynikają bezpośrednio z opisanych w pierwszej części Strategii uwarunkowań rozwojowych oraz z przyjętych strategicznych kierunków rozwoju Gminy.

2. UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY

Klasycznym narzędziem, stosowanym od wielu lat w analizie strategicznej, jest zestawienie mocnych i słabych stron analizowanego podmiotu (w tym przypadku gminy) oraz określenie jego szans i zagrożeń rozwojowych. Nazwa SWOT pochodzi z języka angielskiego i oznacza: S – Strengths (silne strony), W – Weaknesses (słabości), O - Opportunities (możliwości), T – Threats (zagrożenia). Przyjęta metoda pozwala na zebranie i uszeregowanie informacji o potencjale rozwojowym gminy oraz o dostrzeganych barierach. Zwraca jednocześnie uwagę na pojawiające się zewnętrzne szanse i zagrożenia.

W Gminie Nowosolna skoncentrowano się na ocenie wewnętrznych zasobów Gminy, jej atutów i problemów, przyjmując z definicji zewnętrzne ograniczenia związane z położeniem geograficznym, obowiązującym w Polsce systemem legislacyjnym, poziomem rozwoju gospodarczego, czy też stanem finansów publicznych.

Analizie poddano cztery najważniejsze obszary działalności Gminy:

- Infrastrukturę i ochronę środowiska
- Gospodarkę,
- Oświatę, kulturę i sport,
- Zdrowie, pomoc społeczną i bezpieczeństwo publiczne.

Wykonana analiza sytuacji w poszczególnych dziedzinach przedstawia się w sposób następujący:

INFRASTRUKTURA I OCHRONA ŚRODOWISKA

Silne strony	Braki, problemy
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Obecność Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak sieci kanalizacyjnej w Gminie
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wysoki stopień zwodociągowania Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Konieczność wymiany 10% sieci wodociągowej z rur azbestowych
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost wskaźnika nasycenia terenu drogami gminnymi 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zły stan techniczny części dróg
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dobrze rozwinięta sieć elektro – energetyczna 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost natężenia ruchu
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wysoki stopień gazyfikacji Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zanieczyszczenie wód powierzchniowych
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Silne rozproszenie sieci osadniczej

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niska jakość gleb
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak oczyszczalni ścieków,
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Konieczność monitorowania wód głębinowych pod nieczynnymi wysypiskami w rejonie Kopanki

Gmina Nowosolna rozwijała się dynamicznie w ciągu ostatnich lat. Głównym czynnikiem rozwojowym Gminy jest bardzo korzystne położenie. To ono jest bezpośrednim czynnikiem sprawczym wielu pozytywnych procesów zachodzących praktycznie we wszystkich sferach życia. Wiele zrobiono w zakresie rozwoju infrastruktury. W większości miejsc na terenie Gminy dostępna jest sieć wodociągowa i gazowa, dzięki konkurencji na rynku telekomunikacyjnym rozwiązany jest praktycznie problem telefonizacji i dostępu do Internetu. Z wykonanych analiz wynika również, że społeczeństwo Gminy należy do bardzo przedsiębiorczych. Rozwija się działalność gospodarcza, od lat nieustannie wydawana jest duża liczba pozwoleń na budowę, co świadczy o dynamicznym rozwoju budownictwa przede wszystkim.

Niestety tutaj również występują niepokojące zjawiska. W dalszym ciągu nierozwiązane są niektóre ważne problemy Gminy, do których bezpośrednio odnoszą się projekty zaproponowane w niniejszej Strategii. Poprawa systemu komunikacyjnego (przede wszystkim budowa remonty i budowa dróg, chodników i oświetlenia), rozwiązanie problemów w zakresie gospodarki kanalizacyjnej, czy poprawy jakości wody oraz wiele innych projektów związanych z infrastrukturą komunalną powinny przyczynić się w przyszłości do podniesienia poziomu życia mieszkańców.

GOSPODARKA

Silne strony	Braki, problemy
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Korzystna struktura społeczno-demograficzna mieszkańców i duże zasoby wykwalifikowanej siły roboczej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Obszary chronione (ponad 50% powierzchni Gminy leży w obrębie Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich) - czynnik ograniczający rozwój działalności przemysłowej na terenie Gminy Nowosolna
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Posiadanie terenów pod inwestycje 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niedostateczne przygotowanie terenów inwestycyjnych
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bliskość aglomeracji łódzkiej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Duży odsetek zatrudnionych w rolnictwie
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Korzystny klimat inwestycyjny 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niska jakość gleb
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bliskość rynków zbytu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mała powierzchnia gospodarstw

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dostępność instytucji wspierających rolnictwo 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zmniejszanie się obszaru produkcji rolnej ze względu na rozwój budownictwa
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Konieczność wprowadzenia zmian w planie zagospodarowania przestrzennego

Dla rozwoju gospodarczego Gminy Nowosolna bardzo istotnym czynnikiem jest bliskość Łodzi. Gmina Nowosolna leży w obrębie ścisłej aglomeracji łódzkiej i jest bardzo mocno związana gospodarczo z tym ośrodkiem. Dlatego bardzo ważnym elementem, który może się przyczynić do dalszego rozwoju Gminy jest poprawa połączeń drogowych oraz doskonalenie wraz z innymi jednostkami samorządowymi i centralnymi systemów komunikacji Gminy.

Niewątpliwym atutem Gminy Nowosolna jest fakt, że istnieją tu tereny możliwe do zagospodarowania pod rozwój gospodarczy, które dobrze promowane mogą w przyszłości stanowić o szczególnie silnej pozycji Gminy na rynku inwestycyjnym. Można zaryzykować stwierdzenie, iż małe i wielkie inwestycje będą w przyszłości siłą napędową gospodarki Gminy Nowosolna i będą przyczyniały się do wzrostu zarówno zasobności Gminy, jak i jej mieszkańców.

OŚWIATA, KULTURA, TURYSTYKA I SPORT

Silne strony	Braki, problemy
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dobry dostęp do szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego (wykwalifikowana kadra pedagogiczna, dobre wyposażenie szkół) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak domu kultury i świetlic wiejskich ▪ Zły stan techniczny obiektów istniejących, konieczność remontów i budowy nowych, oraz wykorzystanie wolnych pomieszczeń
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Łatwy dostęp do dóbr kultury m. Łodzi 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zły stan techniczny niektórych obiektów zabytkowych
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wysoki poziom wykształcenia młodzieży 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niezagospodarowane wyznaczone piesze i rowerowe szlaki turystyczne (ścieżki edukacyjne)
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Istniejące na terenie Gminy zabytki 	

Przeprowadzona analiza pokazuje konieczność ciągłego uzupełniania istniejących braków, dalszych remontów budynków oświatowych i rozwijania możliwości edukacyjnych dzieci i młodzieży. W związku z faktem, iż liczba dzieci na terenie Gminy w minionych i najbliższych latach może nawet wzrosnąć ze względu na duże migracje, konieczne jest szczególna dbałość o obiekty oświatowe. Konieczna jest również rozbudowa szkolnej i ogólnogminnej bazy sportowej. Niestety, tego typu działalność jak remonty i rozbudowa obiektów musi kosztować. Wzrost wydatków na oświatę nie jest jednak niepokojącym

zjawiskiem, biorąc pod uwagę konieczność i korzyści wynikające z podnoszenia poziomu kształcenia młodego pokolenia.

Inną kwestią jest konieczność wykorzystania atutu, jakim są atuty krajobrazu, zabytki i instytucje edukacyjne tu działające. Dlatego w Strategii przewidziano projekty określające dalsze kroki, które muszą zostać podjęte, by rozwijać pojawiające się możliwości oraz niwelować istniejące braki w dziedzinie rozwoju infrastruktury niezbędnej do obsługi ruchu turystycznego na terenie Gminy. Wiele powiedziano również o promocji Gminy.

ZDROWIE, POMOC SPOŁECZNA I BEZPIECZEŃSTWO

Silne strony	Braki, problemy
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Integracja rdzennej społeczności lokalnej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niski poziom wykształcenia części ludności
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Aktywizująca i integrująca rola parafii rzymsko-katolickich 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ukryte bezrobocie
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Duża ilość organizacji pozarządowych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niedostateczne wsparcie osób niepełnosprawnych
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Duża liczba osób korzystająca z pomocy społecznej
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak spójności rdzennej społeczności ze społecznością napływową
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nierówność szans zawodowych kobiet i mężczyzn
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poziom wykształcenia rolników nieadekwatny do potrzeb

Podobnie jak w wielu polskich gminach, na uwagę zasługuje aktywna działalność organizacji pozarządowych w dziedzinie usług społecznych. Jednak, podobnie jak we wszystkich innych analizowanych dziedzinach, nie oznacza to, że wszystkie potrzeby społeczne zostały już zaspokojone. Ograniczone środki na pomoc społeczną powodują, że Gmina nie jest w stanie w pełni pomóc wszystkim potrzebującym. Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku profilaktyki zdrowotnej szczególnie adresowanej do dzieci i młodzieży. Ważnym elementem jest też kwestia bezpieczeństwa, poruszana w niniejszej Strategii.

***

Zaprezentowane powyżej wyniki analizy sytuacji Gminy, stały się podstawą procesu planistycznego, bowiem silne strony są tymi cechami, na których należy bazować planując dalszy rozwój Gminy. Z kolei usunięcie bądź zniwelowanie braków i problemów to zadania, których realizacja powinna przyczynić się do lepszego zaspokajania potrzeb mieszkańców Gminy.

3. STRUKTURA STRATEGII: MISJA, CELE, PROGRAMY I PROJEKTY STRATEGICZNE

3.1. Struktura Strategii

Strategia opracowana według metody zaproponowanej przez konsultantów „Stowarzyszenia „Partnerzy dla Samorządu” jest dokumentem o określonej strukturze. Najważniejszym, wyjściowym elementem jest **misja, czyli określenie** jakie są priorytety samorządu w działaniach na rzecz zaspokojenia potrzeb mieszkańców. Sama misja jest sentencją, która najlepiej ujmuje główne kierunki działania samorządu, jednocześnie wskazuje priorytety działalności w najbliższych latach, ale przede wszystkim jest najlepszym podsumowaniem całego opracowywanego planu strategicznego.

Strategia jest zorganizowana na kilku poziomach; strukturą swoją przypomina piramidę, której wierzchołek stanowi misja. Następnie wyróżniono niższe poziomy planowania:

1. **Cele strategiczne**
2. **Programy strategiczne**
3. **Projekty realizacyjne**
4. **Zadania do wykonania**

Następnym po misji poziomem planowania są **cele strategiczne**. Wynikają one z misji – konkretnie definiują kierunki rozwoju Gminy tam określone, jednocześnie pozwalają na zachowanie jasnego podziału Strategii. Ich realizacja w przyjętej perspektywie czasowej powinna doprowadzić do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju Gminy, określonego w jej misji. Z kolei **programy strategiczne** są „tematami” działań, których wykonanie powoduje osiągnięcie określonych celów. Programy strategiczne grupują projekty związane tematycznie z poszczególnymi dziedzinami życia czy działania samorządu. **Projekty realizacyjne** to już konkretne przedsięwzięcia najłatwiej mierzalne przy wdrażaniu Strategii. Projekty te zostały szczegółowo rozpisane. Każdy projekt opatrzone opisem, w którym przedstawiono uzasadnienie jego wyboru i zaliczenia do dokumentu Strategii oraz inne, ważne dla jego realizacji informacje. Dodatkowo do projektów opracowano informacje o **zadaniach**, czyli czynnościach do wykonania w ramach projektu oraz miernikach ich wykonania i źródłach finansowania.

Tworząc opisy projektów wykorzystano elementy amerykańskiego modelu LogFrame, zmodyfikowanego i zaadoptowanego przez konsultantów do potrzeb projektowania strategii rozwoju gmin w Polsce. Poniżej przedstawiono opis poszczególnych elementów określanych w opisach projektów:

- a) Cel realizacji projektu – zwięzłe określenie spodziewanych efektów realizacji danego projektu,
- b) Jednostka koordynująca – pozycja ta opisuje, kto ma przeprowadzić realizacji zadania, na kim będzie spoczywała inicjatywa lub, kto jest organem decydującym,
- c) Źródła finansowania – tu podano nazwy funduszy, czy jednostek, z których możliwe jest otrzymanie środków na realizację projektu, czy których pomoc jest możliwa (jako nakład rozumiano również pomoc techniczną czy merytoryczną), tam gdzie było to możliwe podano również koszty wykonania niektórych zadań,
- d) Wykonawca – to jednostka bezpośrednio wykonująca poszczególne zadania,
- e) Czas realizacji – czyli w przybliżeniu określenie lat, w których przewiduje się realizację projektu,

- f) **Miary wykonania projektów** – określają one wartości, które pozwolą na okresowe sprawdzanie, jakie są postępy w realizacji poszczególnych zadań oraz czy przyjęte zadania są realizowane terminowo i w sposób określony w dokumencie strategii. Jeżeli postępy nie będą zadowalające, będą podstawą analizy przyczyn i ewentualnych korekt, czy działań zaradczych. Miary bywają bardzo różne w zależności od charakteru projektu czy zadań w nim proponowanych:
- Wskaźniki liczbowe, np. liczba kilometrów sieci wodociągowej, czy liczba wytyczonych szlaków turystycznych i ich długość, liczba przeprowadzonych szkoleń, czy zajęć,
  - Sam fakt zaistnienia jakiegoś zjawiska (np. powstanie biura obsługi, wydanie folderu, powstanie strony www),
  - Typowe wskaźniki statystyczne, np. liczba wypożyczeń *per capita*, gęstość transportu na 1 km², itp.,
  - Ewentualnie inne wartości.

3.2. Określenie misji Gminy

W roku 2002 podczas prac warsztatowych, na podstawie analizy silnych stron oraz braków i problemów, biorąc pod uwagę wszystkie zidentyfikowane uwarunkowania rozwoju Gminy, sformułowano następującą deklarację:

Misją Gminy Nowosolna jest utrzymanie jej tożsamości i przyjęcie zasad rozwoju zrównoważonego poprzez wykorzystanie lokalnych zasobów naturalnych i możliwości wynikających z lokalizacji w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Łodzi.

Przez rozwój zrównoważony rozumie się tutaj koncepcję zmian ukierunkowaną nie tylko na poprawę warunków ekonomicznych, ale również warunków przyrodniczych i społecznych danej społeczności poprzez maksymalne włączenie miejscowego społeczeństwa i lokalnych zasobów do programów działania.

Uczestnicy spotkań jesienią 2007 roku uznali, iż zapis ten nadal dobrze odpowiada charakterowi i aspiracjom Gminy Nowosolna.

3.3. Cele strategiczne

W rezultacie przeprowadzonych warsztatów strategicznych z szerokim udziałem przedstawicieli Rady Gminy, sformułowano trzy strategiczne cele rozwoju Gminy Nowosolna. Bazując na zidentyfikowanych uwarunkowaniach rozwojowych Gminy (a więc posiadanych atutach oraz najistotniejszych brakach i problemach), wytyczają one główne kierunki rozwoju Gminy. Ich realizacja w perspektywie 10-letniej powinna doprowadzić do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju Gminy.

Cele te są następujące:

1. INFRASTRUKTURA I OCHRONA ŚRODOWISKA

2. POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

3. TURYSTYKA, DZIEDZICTWO KULTUROWE I PROMOCJA

Realizacja projektów, prowadząca do osiągnięcia celów, szczególnie tych związanych z podniesieniem technicznych i społecznych warunków życia w Gminie Nowosolna, będzie prowadziła Gminę do osiągnięcia pożądanego statusu w misji. Plan strategiczny w rozumieniu jego twórców – przedstawicieli społeczności lokalnej - nie jest bowiem tylko listą życzeń i dokumentem opisującym marzenia o przyszłości, ale od momentu zatwierdzenia stanie się podstawą pracy personelu zarządzającego i kierującego usługami, dokumentem ustalającym hierarchię ważności zadań i określającym czas ich realizacji.

Uzasadnienie wyboru powyższych celów jest następujące:

Cel strategiczny nr 1

Gospodarze Gminy zdają sobie sprawę z faktu, iż wyposażenie Gminy w infrastrukturę techniczną jest dziś postrzegane jako podstawowy warunek dla prowadzenia działalności gospodarczej i jako jeden z podstawowych wymogów cywilizacyjnych. Pełna infrastruktura techniczna to nie tylko sieć wodociągowa i kanalizacyjna, czy też sprawna i dobrej jakości sieć dróg. Pod tym pojęciem kryje się także całkowite rozwiązanie kwestii odpadów stałych (odbiór, segregacja, utylizacja), dostępność gazu sieciowego, czy też dostęp do sieci internetowej. To właśnie zapewnienie wszystkich mediów jest jednym z podstawowych warunków powodzenia oferty inwestycyjnej, który zależy od władz samorządowych. Nie jest to jednak również warunek jedyny.

Cel strategiczny nr 2

POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Zaspokojenie podstawowych potrzeb z zakresu infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, telefon, drogi, itp.) jest z pewnością najważniejszym oczekiwaniem mieszkańców pod adresem władz samorządowych. Na obecnym poziomie rozwoju społeczeństwa nie jest ono jednak wystarczające do zapewnienia życia i rozwoju na oczekiwanym poziomie. Równie istotna jest dostępność do tzw. usług publicznych, takich jak usługi zdrowotne, oświata, czy

też kultura, sport i rekreacja oraz przeciwdziałanie takim negatywnym zjawiskom jak ubóstwo, alkoholizm, narkomania. Projekty proponowane w tym celu strategicznym są logiczną kontynuacją i uzupełnieniem dotychczasowych działań podejmowanych na terenie Gminy.

Oczekiwanie realizacji powyższych postulatów kierowane są obecnie w coraz mniejszym stopniu do władz państwowych, a w coraz większym – do władz samorządowych, które są coraz częściej postrzegane jako faktyczny reprezentant interesów społeczności lokalnej. Mieszkańcy zaczynają zdawać sobie sprawę z usługowej roli samorządu, co powinno przejawiać się również w efektywnym zarządzaniu powierzonym mu wspólnym mieniem oraz sprawnej obsłudze w urzędach.

Spółeczność lokalna oczekuje poszerzenia zakresu i poprawy poziomu świadczenia usług na własnym terenie. Świadczą o tym chociażby wyniki przeprowadzonych analiz oraz dyskusji w trakcie warsztatów strategicznych, w ramach których zidentyfikowano braki i problemy, których wyeliminowanie przewidziano w projektach strategicznych, zaproponowanych w niniejszym dokumencie.

Cel strategiczny nr 3

TURYSTYKA, DZIEDZICTWO KULTUROWE I PROMOCJA

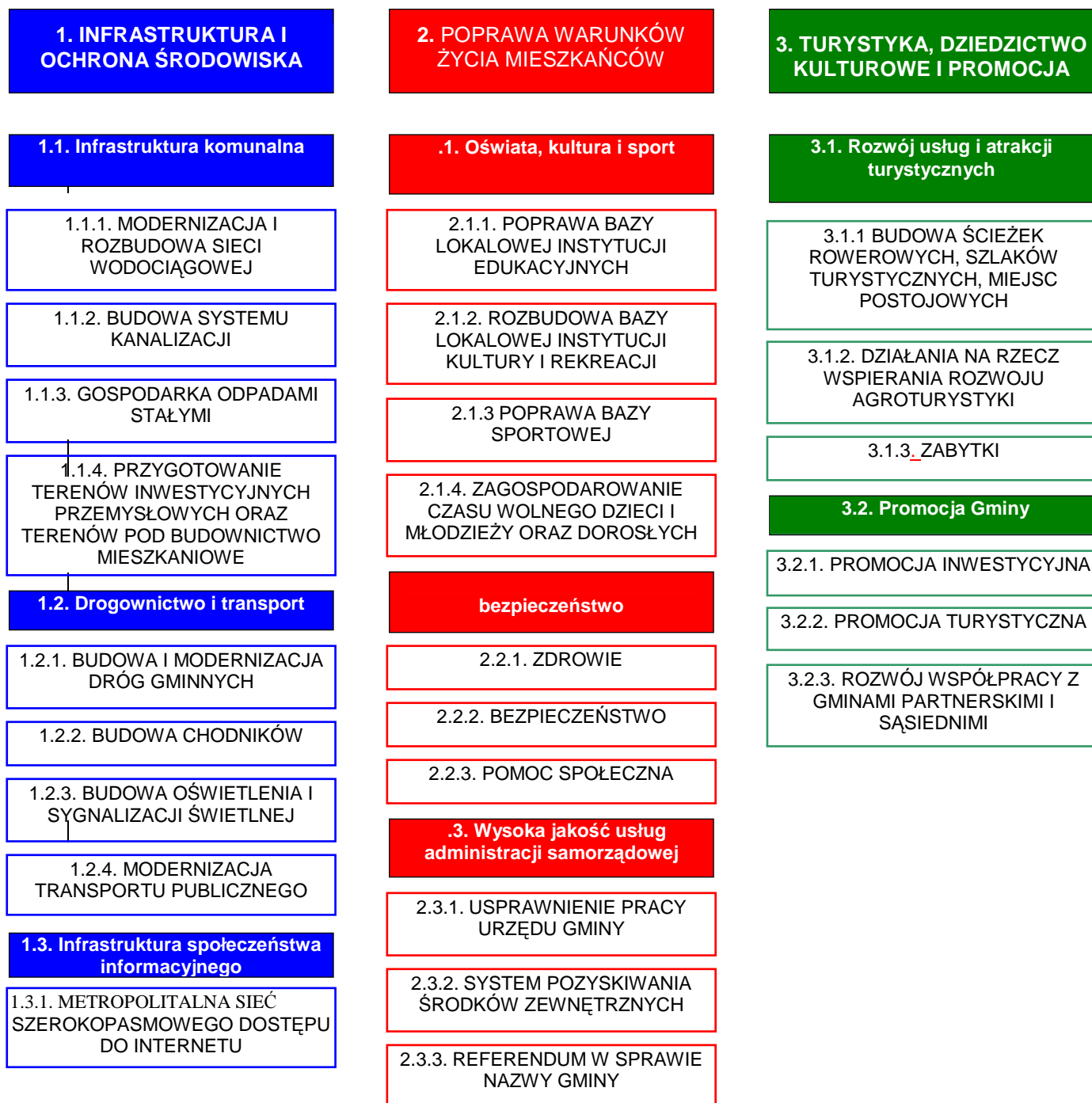
Coraz ważniejszą rolę w gospodarce Gminy Nowosolna zajmuje turystyka, bowiem Gmina posiada wiele atrakcji, istotnych zarówno dla mieszkańców, jak i przyciągających coraz więcej gości. Dalszy rozwój tej branży jest jednak hamowany przez brak odpowiedniego zagospodarowania atrakcji turystycznych, zbyt małą liczbę obiektów infrastruktury turystycznej oraz nadal niewystarczającą bazę noclegową i gastronomiczną. W programie niniejszym przyjęto do realizacji kilka projektów, mających na celu wyeliminowanie powyższych braków, co z pewnością przyczyni się do dalszego rozwoju turystyki na terenie Gminy.

Działalność promocyjna jest niezbędna w celu pozyskania turystów odwiedzających Gminę, a także nowych inwestorów. Potencjalni odbiorcy działań promocyjnych tworzą jednak kilka różnych grup docelowych i każda z tych grup poszukuje innego rodzaju informacji i w innej formie. W związku z tym konieczne jest ukierunkowanie działań promocyjnych podejmowanych przez władze Gminy.

W omawianym programie wyznaczono podjęcie wielu działań mających na celu wypromowanie „marki” Gminy Nowosolna, czyli utrwalenia w świadomości potencjalnych odbiorców - konkretnych i specjalistycznych walorów oferowanych w Gminie Nowosolna

3.4. Schemat – struktura budowy Strategii Rozwoju Gminy Nowosolna

Misją Gminy Nowosolna jest utrzymanie jej tożsamości i przyjęcie zasad rozwoju zrównoważonego poprzez wykorzystanie lokalnych zasobów naturalnych i możliwości wynikających z lokalizacji w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Łodzi.

**SZCZEGÓŁOWE TABELE PROJEKTÓW ZOSTAŁY UMIESZCZONE
W ZAŁĄCZNIKU DO TEGO DOKUMENTU,
PONIŻEJ ZNAJDUJĄ SIĘ OPISY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW,**

**Programy i projekty są opatrzone własną numeracją użytą
również w tabelach stanowiących załącznik
do dokumentu Strategii.**

4. PROJEKTY STRATEGICZNE

Jak zaznaczono we wstępnej części niniejszego dokumentu, przedstawiając strukturę Strategii, cele strategiczne grupują poszczególne projekty. Ich realizacja w przyjętej perspektywie czasowej powinna doprowadzić do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju Gminy, określonego w jej wizji i misji. Projekty realizacyjne to już konkretne przedsięwzięcia, najłatwiej mierzalne przy wdrażaniu Strategii.

Prezentacja i uzasadnienie projektów strategicznych

Cel strategiczny nr 1

INFRASTRUKTURA I OCHRONA ŚRODOWISKA

Charakterystyka projektów

PROGRAM 1.1. INFRASTRUKTURA KOMUNALNA

PROJEKT 1.1.1. MODERNIZACJA I ROZBUDOWA SIECI WODOCIĄGOWEJ

Podstawowym elementem infrastruktury technicznej jest system wodno-kanalizacyjny. Nie ulega wątpliwości, że obecnie każde gospodarstwo domowe musi mieć dostęp do sieci wodociągowej i powinno posiadać uregulowany system odprowadzania odpadów płynnych. Potrzeby związane z zaopatrzeniem w wodę są już w Gminie praktycznie rozwiązane (zdecydowana większość gospodarstw posiada dostęp do sieci wodociągowej). Konieczne jest uzupełnienie brakujących jeszcze przyłączy oraz zapewnienie odpowiedniej infrastruktury na nowo budujących się osiedlach mieszkaniowych.

W najbliższych latach stan sieci wodociągowej będzie również powodował konieczność rozpoczęcia prac zmierzających do stopniowej wymiany istniejących rur azbestowych na części istniejących odcinków. Jest to zadanie inwestycyjne, którego realizacja przyczyni się z czasem do poprawienia jakości wody na terenie Gminy oraz do zmniejszenia awaryjności sieci. Mniejsza awaryjność sieci przesyłowych wpływa natomiast na zmniejszenie strat przesyłowych i poprawę rentowności całego systemu.

Zadania do wykonania:

1. *Przebudowa linii wodociągowej w Lipinach*
2. *Modernizacja wodociągów Kopanka-Wódka-Dąbrowa-Kalonka (likwidacja rur azbestowych)*
3. *Modernizacja wodociągów w Teolinie i Natolinie (likwidacja rur azbestowych)*

PROJEKT 1.1.2. BUDOWA SYSTEMU KANALIZACJI

Ze względu na szybki rozwój budownictwa jednorodzinnego, konieczność ochrony wód oraz planowany wzrost inwestycji w wielu sektorach gospodarki, koniecznym stało się rozwiązanie problemów odbioru ścieków sanitarnych z terenu całej Gminy.

Na najbliższe lata założono najpierw opracowanie koncepcji gospodarki ściekowej dla Gminy, a następnie realizację przyjętego rozwiązania. Na terenach, gdzie realizowanie gospodarki ściekowej w formie sieciowej będzie ekonomicznie nieuzasadnione, założono budowę lokalnych systemów oczyszczania ścieków.

Realizacja projektu będzie wiązała się z koniecznością wydatkowania bardzo poważnych kwot (kilkaset mln zł). W związku z tym niezbędne będzie pozyskanie środków zewnętrznych na ten cel, przede wszystkim z funduszy UE.

Zadania do wykonania:

1. *Gospodarka ściekowa*
2. *Kanalizacja w miejscowości Teolin*
3. *Kanalizacja w miejscowości Natolin*

PROJEKT 1.1.3. GOSPODARKA ODPADAMI STAŁYMI

Jednymi z podstawowych działań w tym projekcie jest likwidacja dzikich wysypisk na terenie Gminy. Realizacja tych zadań doprowadzi do zaprzestania degradacji gruntów i wód podziemnych na obszarze Gminy.

System wywozu odpadów stałych wprowadzony w Gminie Nowosolna oraz stopniowo wdrażana segregacja pozwala w tej chwili na zlikwidowanie pozostałości po dawnych wysypiskach. Istotne będzie również dalsze prowadzenie polityki informacyjnej i popularyzacji wiadomości związanych z ochroną środowiska w szkołach i wśród dorosłych mieszkańców. Zadania takie są realizowane stale na terenie Gminy, jednak dopiero ich wieloletnia kontynuacja i podnoszenie świadomości wszystkich mieszkańców oraz przyjezdnych doprowadzić mogą z czasem do znacznej poprawy w tym zakresie.

Jeszcze do niedawna wysypywanie odpadów w wyrobiska żwiru czy w inne doły nie budziło zastrzeżeń. Dzisiaj borykamy się z pozostałościami tamtych czasów - i to nie tylko w postaci odpadów zalegających w ziemi, lecz przede wszystkim z przyzwyczajeniami zakorzenionymi głęboko w ludzkiej świadomości. Zmiana przyzwyczajzeń wymaga jednak długotrwałej i konsekwentnej pracy. Trudno jest bowiem wykorzeńić zwyczaj palenia odpadów w domowych piecach czy też instalowania na terenie posesji przeciekających szamb.

Tematu dzikich wysypisk nie można rozpatrywać w oderwaniu od całościowego gminnego czy powiatowego programu gospodarki odpadami. Tylko kompleksowe myślenie o odpadach będzie mogło zaowocować czystą Gminą.

Selektywna zbiórka i segregacja odpadów jest w Gminie Nowosolna prowadzona już od kilku lat. Obecnie funkcjonują zestawy do segregacji odpadów, w skład których wchodzi pojemniki na: plastik, makulaturę, szkło.

Składowanie odpadów, niezależnie od czasu i przestrzeni, jaką zajmują oraz skali oddziaływania na środowisko, jest złem koniecznym i zawsze działaniem ostatecznym, po wyczerpaniu wszystkich innych możliwości ich gospodarczego wykorzystania. Nawet wtedy, gdy deponowanie ich spełnia warunki całkowitej izolacji od środowiska, to i tak zajmują bezproduktywnie określone obszary gruntów, których zaczyna brakować. Działania krajów Unii Europejskiej w zakresie gospodarowania odpadami podporządkowane są następującym zadaniom i celom:

- zapobiegać powstawaniu odpadów,
- maksymalnie zmniejszać pozostałości poprodukcyjne i odpady podczas wszelkiej działalności,
- natychmiast włączać pozostałości poprodukcyjne ponownie do procesów wytwórczych,
- odzyskiwać możliwie liczne składniki z odpadów,
- po odzyskaniu surowców wtórnych pożytecznie zużytkować pozostałe odpady,
- składować odpady nie dające się zużytkować, w sposób uporządkowany, przy zapewnieniu minimalnego obciążenia dla środowiska.

Zadania do wykonania:

1. *Sukcesywna likwidacja dzikich wysypisk*
2. *Szkolenia w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami*

PROJEKT 1.1.4. PRZYGOTOWANIE TERENÓW INWESTYCYJNYCH PRZEMYSŁOWYCH ORAZ TERENÓW POD BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE

Gmina Nowosolna zamierza w najbliższych latach prowadzić szeroko zakrojoną politykę proinwestycyjną. Efektem tych działań powinien być szybki rozwój gospodarczy i stale powiększająca się baza przedsiębiorców, którzy wybrali teren Gminy na lokalizację swej działalności gospodarczej. Obecnie brakuje jednak szczegółowo wyznaczonych i uzbrojonych terenów, które mogą być objęte dalszą polityką inwestycyjną władz. Dotyczy to zarówno terenów pod aktywizację gospodarczą, jak i pod budownictwo mieszkaniowe.

Dla Gminy Nowosolna podstawowymi działaniami w omawianym zakresie powinno być uregulowanie własności potencjalnych gruntów inwestycyjnych, a następnie przygotowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla tych terenów. Następnym etapem powinno być sukcesywne uzbrajanie tych gruntów oraz działania prowadzone w kierunku ich promocji.

Zadania do wykonania:

1. *Przygotowanie Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego dla terenów inwestycyjnych*
2. *Uzbrajanie terenów komunalnych w Bogini*

PROGRAM 1.2. DROGOWNICTWO I TRANSPORT

PROJEKT 1.2.1. BUDOWA I MODERNIZACJA DRÓG GMINNYCH

Drogi służą nie tylko mieszkańcom Gminy i działającym tutaj podmiotom gospodarczym, ale także ruchowi tranzytowemu oraz są jednym z podstawowych kryteriów przy wyborze lokalizacji inwestycji. Z tych powodów stanowią bardzo istotny element infrastruktury technicznej – ich wysoka jakość powoduje większą dostępność komunikacyjną Gminy oraz przyczynia się do poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu

W związku z rozwojem inwestycji gospodarczych i mieszkaniowych w Gminie Nowosolna, w ostatnich latach powstało kilkadziesiąt kilometrów nowych wytyczonych dróg, które w najbliższym dziesięcioleciu powinny otrzymać nawierzchnię z tłuczni kamiennego lub nawierzchnię bitumiczną. Jest oczywiste, że budowa dróg możliwa będzie po wcześniejszym uzbrojeniu nowych terenów w konieczną infrastrukturę techniczną obejmującą sieci wodociągowe, gazowe, energetyczne, teletechniczne, kanalizację sanitarną i deszczową.

W porze jesienno-wiosennej drogi gruntowe na terenie Gminy Nowosolna bywają nieprzejezdne, co utrudnia życie mieszkańcom. Utwardzanie połączeń drogowych pomiędzy poszczególnymi miejscowościami w Gminie przyczyni się do rozbudowy systemu tych połączeń, skrócenia czasu przejazdu oraz poprawi bezpieczeństwo na drogach lokalnych. Jest to projekt wspierający rozwój terenów wiejskich i działalności gospodarczej na nich prowadzonej. Lepsze drogi powodują również zmniejszenie zużycia sprzętu i pojazdów wszystkich użytkowników.

Z racji, że omawiane drogi są drogami gminnymi, ciężar ich budowy będzie spoczywał na Gminie. W związku z olbrzymimi nakładami finansowymi, jakie musiałby ponieść samorząd Gminy, konieczne będzie zabieganie o dodatkowe środki finansowe z zewnątrz.

W związku z dużą skalą natężenia ruchu drogowego, niezbędne będą również środki finansowe na poprawę stanu dróg już istniejących, zarówno gruntowych jak i bitumicznych. Poprawa stanu dróg gruntowych odbywa się poprzez profilowanie i utwardzanie tłuczniem kamiennym. Utrzymanie dróg bitumicznych to wypełnianie ubytków masą bitumiczną. Perspektywicznie należy wszystkie drogi posiadające słabą podbudowę (i które są szczególnie często remontowane) modernizować w taki sposób, aby wymieniać nawierzchnię ścieralną na całej długości drogi.

Zadania do wykonania:

1. Droga w Dobieszkowie
2. Droga w Bogini
3. Przebudowa ulicy Głównej w Bukowcu (droga powiatowa)
4. Droga w Teolinie
5. Przebudowa drogi w Natolinie
6. Utwardzenie i poszerzenie drogi przez wieś Stare Skoszewy od strony Nowych Skoszew
7. Budowa drogi przez wieś Dąbrówka
8. Budowa ulicy Leśnej w Grabinie

9. *Natężenie dywanika asfaltowego od ulicy Marmurowej do Głównej w Kalonce*
10. *Natężenie dywanika asfaltowego w Wiączyńiu Dolnym (przedłużenie ulicy Wiączyńskiej)*
11. *Budowa dróg osiedlowych w Lipinach*
12. *Budowa dróg osiedlowych w Starych Skoszewach (ulice: Malinowa, Jeżynowa, Poziomkowa)*
13. *Budowa drogi osiedlowej w Plichtowie*
14. *Budowa dróg osiedlowych w Kalonce*
15. *Budowa drogi przez wieś Teolin (odcinek końcowy)*
16. *Budowa dróg osiedlowych w Bukowcu i Grabinie*
17. *Utwardzenie i naprawa drogi Dąbrowa - ul. Kasprowicza*
18. *Budowa dróg osiedlowych w Kopance*
19. *Budowa ulicy Bukowej w Grabinie*
20. *Utwardzenie ul. Jęczmiennej w Wódce*
21. *Utwardzenie ul. Żytniej w Kopance (Wódce)*
22. *Utwardzenie drogi w Dąbrowie w kierunku Bukowca*
23. *Budowa drogi przy cmentarzu w Starych Skoszewach*
24. *Budowa drogi przemysłowej w Teolinie*
25. *Utwardzenie drogi na odcinku Gimnazjum - Leśniczówka*
26. *Przebudowa drogi gminnej Moskwa - Lipiny*
27. *Budowa drogi Skoszewy - Rosyjka*
28. *Budowa dróg osiedlowych w Wódce*
29. *Budowa ulicy Lipowej w Grabinie*
30. *Budowa parkingów na działkach nr 118/9 i 118/11 w miejscowości Kalonka*

PROJEKT 1.2.2. BUDOWA CHODNIKÓW

Temat niniejszego projektu stanowi budowa i modernizacja chodników w miejscowościach na terenie Gminy. Mają one zdecydowanie przyczynić się do poprawy warunków komunikacyjnych dla wszystkich użytkowników i do podniesienia poziomu bezpieczeństwa pieszych, zarówno dzieci jak i dorosłych poruszających się po drogach. Jako źródło finansowania budowy chodników wskazano również budżet powiatu i Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, dla odcinków przebiegających przy drogach pozostających w gestii Starostwa lub GDDKiA.

Zadania do wykonania:

1. *Budowa chodnika przy drodze do Dobieszkowa*
2. *Budowa chodnika przy drodze powiatowej w Byszewach*
3. *Budowa chodnika w Kalonce od skrzyżowania do końca miejscowości*
4. *Budowa chodnika po północno-zachodniej stronie drogi w Starych Skoszewach od kościoła do przystanku MPK*
5. *Budowa chodnika wzdłuż drogi Wiączyń Dolny – Eufeminów*
6. *Budowa chodnika przy drodze krajowej w Natolinie*
7. *Budowa chodnika przy drodze w Teolinie*
8. *Chodnik przez wieś Natolin*

PROJEKT 1.2.3. BUDOWA OŚWIETLENIA I SYGNALIZACJI ŚWIETLNEJ

Oświetlenie terenów bezpośrednio przylegających do dróg daje wiele korzyści – przede wszystkim zwiększa bezpieczeństwo drogowe zarówno pojazdów, jak i pieszych, zwłaszcza tam, gdzie nie ma chodników, czy nawet poboczy. Jest również jednym z czynników, sprzyjających zmniejszeniu przestępczości i generalnie elementem poprawy poziomu życia w Gminie. W ciągu najbliższych lat przewiduje się montaż i modernizację wielu punktów świetlnych.

Zadania do wykonania:

1. *Budowa oświetlenia przy nowej drodze do Dobieszkowa*
2. *Budowa oświetlenia drogi Byszewy – Żabieniec*
3. *Budowa oświetlenia drogi Stare Skoszewy – Głąbie*
4. *Budowa oświetlenia drogi Stare Skoszewy – Rosyjska*
5. *Budowa oświetlenia drogi w kierunku lasu Wiączyńskiego*
6. *Budowa oświetlenia - ul. Goździkowa i Zawilcowa w Kalonce*
7. *Budowa oświetlenia osiedla Byszewy*
8. *Budowa oświetlenia osiedla w Lipinach*
9. *Budowa oświetlenia we wsi Kopanka*
10. *Budowa oświetlenia ulic osiedlowych w Kalonce*
11. *Budowa oświetlenia we wsi Plichtów*
12. *Budowa oświetlenia osiedla w Kopance*
13. *Budowa oświetlenia drogi gminnej w Plichtowie (wieś)*
14. *Budowa oświetlenia drogi Niecki – Borchówka*
15. *Budowa sygnalizacji świetlnej w Natolinie przy przejściu dla pieszych*
16. *Budowa sygnalizacji świetlnej w Lipinach*
17. *Budowa oświetlenia ul. Brzozowa*
18. *Nowe punkty świetlne w miejscowości Natolin*
19. *Budowa oświetlenia w Kalonce ul. Goździkowa*
20. *Budowa nowych punktów świetlnych oraz wymiana opraw*

PROJEKT 1.2.4. MODERNIZACJA TRANSPORTU PUBLICZNEGO

W Gminie działa komunikacja lokalna w postaci Łódzkiego MPK, które kursuje na liniach podmiejskich łączących Gminę Nowosolna z Łodzią. W ramach niniejszego projektu zaplanowano uruchomienie nowych linii komunikacji autobusowej do miejscowości w Gminie dotychczas nie objętych komunikacją zbiorową.

Zadania do wykonania:

1. *Wydłużenie tras MPK i objęcie tą komunikacją większej liczby mieszkańców*

PROGRAM 1.3. INFRASTRUKTURA SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO

PROJEKT 1.3.1. METROPOLITALNA SIĘĆ SZEROKOPASMOWEGO DOSTĘPU DO INTERNETU

Przedmiotowy projekt proponuje budowę szkieletowej sieci światłowodowej zapewniającej szeroką gamę usług ,w tym wysokoprzepustowy ,bezpieczny i szerokopasmowy dostęp do Internetu dla użytkowników końcowych. Zastosowanie najlepszych rozwiązań i technologii światłowodowych spowoduje łatwy i szybki dostęp do Internetu, a także korzystanie z jego usług przez szerokie grona odbiorców. Z założenia projekt :

1. będzie pozytywnie wpływać na rozwój społeczno – gospodarczy całego regionu poprzez zmniejszenie barier związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej
2. stworzy szerszy dostęp do informacji i usług świadczonych przez urzędy i jednostki edukacyjne w szczególności tym obywatelom, którzy mają trudności z osobistym przybyciem do urzędu ,
3. poprawi efektywność pracy administracji np. poprzez przyspieszenie wydawania decyzji
4. umożliwi integrację z rejestrami centralnymi poprzez e-PUAP
umożliwi osiągnięcie standardów obsługi mieszkańców zgodnych ze standardami stosowanymi w administracji Unii Europejskiej
5. umożliwi budowę zintegrowanego systemu edukacyjnego „e-edukacja”, który pozytywnie wpłynie na przejrzystość systemu ,optymalny wybór drogi edukacyjnej, a administracji na szybkie reagowanie na zmiany i efektywny sposób zarządzania

Zadania do wykonania:

1. *Metropolitalna Sieć Szerokopasmowego Dostępu do Internetu*

Cel strategiczny nr 2

Charakterystyka projektów

PROGRAM 2.1. OŚWIATA, KULTURA I SPORT

2.1.1. POPRAWA BAZY LOKALOWEJ INSTYTUCJI EDUKACYJNYCH

W trakcie prac nad Strategią Rozwoju Gminy zebrano informacje w zakresie związanym z omawianym projektem oraz w miarę możliwości określono potrzeby placówek, dotyczących prac budowlano-remontowych przewidywanych w najbliższych latach. Przeprowadzona analiza wskazała na potrzebę licznych remontów i modernizacji w placówkach oświatowych. Inwestycje te pochłoną znaczące środki, są jednak w dużej części niezbędne dla dalszego funkcjonowania gminnych placówek oświatowych. Duża część z nich ma charakter ciągły - wydatkowanie kwot na remonty szkół i przedszkoli jest w skali Gminy zadaniem nigdy nie kończącym się. Z drugiej strony stan placówek oświatowych ma duży wpływ na poziom kształcenia, a więc i szanse rozwoju dzieci i młodzieży w Gminie.

W czasie spotkań warsztatowych podkreślano, iż konieczne jest podjęcie decyzji dotyczącej budowy nowego przedszkola na terenie Gminy.

Zadania do wykonania:

1. *Remont pomieszczeń w przyziemiu budynku szkoły w Lipinach z przeznaczeniem na szatnię, gabinet pedagoga, logopedy, itp.*
2. *Zagospodarowanie pomieszczeń na strychu Gimnazjum w Wiączyniu*
3. *Budowa przedszkola na terenie Gminy*

2.1.2. ROZBUDOWA BAZY LOKALOWEJ INSTYTUCJI KULTURY I REKREACJI

Celem projektu jest zwiększenie dostępności usług rekreacyjnych dla mieszkańców oraz aktywizacja wiejskiej społeczności lokalnej. Realizacja założonych tu działań ma na celu przede wszystkim rozwój działalności kulturalno-oświatowej na wsiach, organizowanie kół zainteresowań, zapobieganie bezczynności młodzieży na wsiach, organizowanie imprez sportowych, artystycznych, zapobieganie patologiom społecznym.

Zadania do wykonania:

1. *Gminno Parkowe Centrum Kultury i Ekologii w Plichtowie*
2. *Przebudowa i adaptacja dawnego budynku podworskiego „Gorzelnia” na świetlicę środowiskową we wsi Byszewy*
3. *Rekultywacja wyrobiska kruszywa na miejsce turystyczno-naukowe w Moskwie*
4. *Zagospodarowanie centrów wsi*
5. *Budowa świetlicy środowiskowej w Kalonce*
6. *Budowa i wyposażenie placów zabaw*
7. *Poprawa stanu infrastruktury*

2.1.3. POPRAWA BAZY SPORTOWEJ

Jednym z oczekiwań społeczności lokalnej pod adresem władz samorządowych jest dostępność infrastruktury sportowej. Oprócz sal gimnastycznych i boisk szkolnych chodzi tutaj również o obiekty ogólnodostępne.

W ramach niniejszego projektu planowana jest przede wszystkim budowa Sali sportowej przy Szkole Podstawowej w Lipinach. Koszt tego zadania wyniesie ponad 1,5 mln zł.

Zadania do wykonania:

1. *Zagospodarowanie i uporządkowanie boiska sportowego i placu zabaw we wsi Lipiny*
2. *Budowa boiska wielofunkcyjnego w Wiączyniu Dolnym*
3. *Budowa sali gimnastycznej przy SP w Lipinach*

4. Budowa szatni i zaplecza sanitarnego przy boisku LKS Kalonka

2.1.4. ZAGOSPODAROWANIE CZASU WOLNEGO DZIECI I MŁODZIEŻY ORAZ DOROSŁYCH

W ramach tego projektu przewidziano przede wszystkim zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych, zarówno dla dzieci mających problemy z nauką, jak i szczególnie uzdolnionych. Są to niezmiernie ważne przedsięwzięcia ze względu na wyrównywanie szans rozwoju dzieci i młodzieży.

Realizacja tych przedsięwzięć ma na celu wzbogacenie szkolnego procesu dydaktyczno-wychowawczego o pozalekcyjne zajęcia edukacyjne oraz sportowe i jest niezbędnym elementem prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży, ich samodzielnego myślenia oraz twórczej ekspresji. Zajęcia takie stanowią element polityki prorodzinnej, prowadzonej przez Gminę.

Działania w zakresie popularyzacji i upowszechniania kultury fizycznej są niezwykle ważne ze względu na ich duże znaczenie jako czynników pobudzających rozwój i sprawność organizmu. Imprezy sportowo-rekreacyjne spełniają rolę zachęty i wyrabiają nawyk do czynnego uczestnictwa w rekreacji, mającej charakter działań prozdrowotnych.

W realizacji projektu, założono także rozszerzenie dotychczasowej oferty kulturalnej o nowe, wartościowe formy, odpowiadające zapotrzebowaniom mieszkańców z jednej strony i wnoszące elementy edukacji kulturalnej – z drugiej. Celem jest pobudzenie aktywności społecznej w sferze kultury, poprzez zagospodarowanie inwencji twórczej i aktywności mieszkańców oraz stworzenie możliwości uczestnictwa w wydarzeniach o charakterze lokalnym i ponadlokalnym. Realizacja imprez kulturalno-rekreacyjnych w ramach tego projektu z pewnością przyczyni się do rozwoju stopnia integracji mieszkańców Gminy

Zadania do wykonania:

1. *Wspieranie zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży*
2. *Wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży szczególnie uzdolnionej*
3. *Zajęcia wspierające dla młodzieży sprawiającej trudności wychowawcze – formy pozaszkolne*
4. *Organizacja punktów dostępu do Internetu w całej Gminie*
5. *Wspieranie inicjatyw oddolnych mieszkańców*
6. *Wspieranie lokalnych i ponadlokalnych imprez kulturalnych*

PROGRAM 2.2. ZDROWIE, POMOC SPOŁECZNA I BEZPIECZEŃSTWO

PROJEKT 2.2.1. ZDROWIE

Celem tego projektu jest przede wszystkim zwiększenie wiedzy i zmotywowanie dzieci i młodzieży do prowadzenia higienicznego stylu życia. W wyniku projektu na terenie szkół Gminy: higienistki, pielęgniarki szkolne i nauczyciele w-f powinni prowadzić stały program edukacyjny skierowany zarówno do dzieci, jak i młodzieży, zwiększający ich wiedzę i motywację do

higienicznego stylu życia. Podstawowymi sposobami oddziaływania będą pogadanki, filmy edukacyjne, ale również zajęcia rekreacyjne na świeżym powietrzu. Projekt będzie jednocześnie realizował cele wszystkich programów związanych z przeciwdziałaniem alkoholizmowi i narkomanii.

Długofalowym celem tego projektu jest polepszenie stanu zdrowia mieszkańców Gminy Nowosolna.

Mimo, że ochrona zdrowia jest finansowana przez Narodowy Fundusz Zdrowia i nie jest zadaniem własnym samorządu gminnego, jednak w zakresie zainteresowania Gminy Nowosolna pozostają działania zaliczane do obszaru zdrowia publicznego. Dotyczą one zarówno programów profilaktyczno - interwencyjnych wśród młodzieży takich jak lakowanie zębów, czy korygowanie wad postawy, jak również programów przesiewowych w całej populacji, nastawionych na wczesne wykrycie przypadków nowej choroby. Planowane powinno być okresowe monitorowanie stanu zdrowia mieszkańców poprzez badanie wzroku, słuchu, cukrzycy, osteoporozy, prostaty, badania mammograficzne i inne. Inną grupą działań są programy edukacji prozdrowotnej upowszechniającej zdrowy styl życia: aktywność fizyczną, prawidłowe odżywianie i nieuleganie nałogom. Zaplanowane w projekcie działania powinny przybierać charakter zmasowanej akcji realizowanej równocześnie przez szkoły, organizacje zajmujące się opieką społeczną, policję, służbę zdrowia, miejscowe media i inne podmioty.

Zadania do wykonania:

1. *Wspieranie programów edukacyjnych i prozdrowotnych dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych*
2. *Wspieranie profilaktyki stomatologicznej dla dzieci i młodzieży*
3. *Zorganizowanie punktu medycznego na terenie Gminy*

PROJEKT 2.2.2. BEZPIECZEŃSTWO

Z przeprowadzanych badań wynika, że społeczeństwo polskie czuje się zagrożone o bezpieczeństwo własne i swojego mienia. Znajduje to odzwierciedlenie w statystykach – ciągle na wysokim poziomie pozostaje przestępczość (szczególnie kradzieże) i liczba wypadków na drogach.

Celem projektu jest zapewnienie takich warunków pracy Policji, które pozwolą na realizację jej zadań i pomoc w działaniach na rzecz poprawy bezpieczeństwa.

Współpraca pomiędzy władzami samorządowymi a Policją nie polega tylko na pomocy w doposażeniu. Powinny być nadal prowadzone w nadchodzących latach programy edukacyjne i prewencyjne w szkołach w zakresie związanym z bezpieczeństwem ruchu drogowego i zagrożeniami cywilizacyjnymi takimi jak narkomania, alkoholizm, itp.

Innym elementem współpracy będzie współdziałanie w realizacji programów bezpieczeństwa dla wszystkich mieszkańców Gminy związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa mienia, zdrowia i życia. Organizowane będą kampanie informacyjne na temat pomocy sąsiedzkiej i współpracy z Policją w przypadku wystąpienia zagrożenia.

Zadania do wykonania:

1. *Modernizacja strażnicy OSP w Lipinach i Starych Skoszewach*
2. *Uruchomienie posterunku policji w Kalonce*
3. *Wspieranie programów edukacyjnych w placówkach oświatowych*
4. *Wspieranie programów informacyjnych i edukacyjnych dot. bezpieczeństwa adresowanych do mieszkańców Gminy*
5. *Wprowadzenie monitoringu wizyjnego szkół*
6. *Wprowadzenie systemu alarmowania i powiadamiania o zagrożeniach*

PROJEKT 2.2.3. POMOC SPOŁECZNA

Wobec narastającego zagrożenia zjawiskiem narkomanii i alkoholizmu oraz różnymi problemami społecznymi, konieczne staje się, podobnie jak w wielu innych gminach w Polsce, wprowadzenie skutecznych narzędzi zapobiegania tym patologiom. Diagnoza sytuacji w tych obszarach oraz szczegółowe zadania do realizacji wyznaczono w przyjętym już przez samorząd Gminy Nowosolna programie, którego realizacja powinna być na bieżąco monitorowana.

Zadania do wykonania:

1. *Realizacja zadań wynikających ze Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nowosolna na lata 2007-2013*

PROGRAM 2.3. WYSOKA JAKOŚĆ USŁUG ADMINISTRACJI SAMORZĄDOWEJ**PROJEKT 2.3.1. USPRAWNIENIE PRACY URZĘDU GMINY**

Efektywne funkcjonowanie Urzędu Gminy oraz sprawna obsługa wszystkich interesantów, wymaga dobrej organizacji. W ramach niniejszego projektu jako osobne zadanie wyodrębniono m.in. usprawnienie systemu obiegu dokumentów i załatwiania spraw w Urzędzie. Z tego skomputeryzowanego systemu będą korzystali wszyscy interesanci Urzędu – zarówno przedsiębiorcy, jak i osoby fizyczne

Społeczeństwo oparte na wiedzy oczekuje sprawnej i skutecznej administracji świadczącej usługi za pomocą komunikacji elektronicznej. System EOD (Elektronicznego Obiegu Dokumentów) pozwala na pełną kontrolę dokumentów przychodzących do Urzędu oraz spraw związanych z tymi dokumentami, umożliwia szybszy, sprawniejszy obieg dokumentów oraz wygodniejszy dostęp do dokumentów archiwalnych, pozwala na całościowy wgląd do danej sprawy przez upoważnionego pracownika. System pozwala też na monitorowanie stopnia obciążenia poszczególnych pracowników sprawami, jak również umożliwia odnalezienie dokumentu według dowolnie zdefiniowanych parametrów. EOD daje pełną kontrolę nad stanem załatwiania i terminowością poszczególnych spraw - z uwzględnieniem daty wpływu, powstania czy przekazania dokumentów, rejestracji zmian, adnotacji itp. W ramach elektronicznego obiegu dokumentów funkcjonuje wiele modułów - jest to m.in. obsługa kancelaryjna dokumentów elektronicznych, polecenia służbowe, ewidencja faktur, itd.

Zastosowanie Internetu w administracji przyczyni się nie tylko do likwidacji kolejek w Urzędzie, ale wpłynie również na szybkość i jakość obsługi interesantów. Rozwój elektronicznej obsługi interesantów dla wielu osób fizycznych i przedsiębiorców będzie bardzo przydatny. Sztwyne godziny pracy Urzędu wymuszają konieczność zwalniania się w pracy, aby złożyć pismo lub wnioski o wydanie dokumentów. Dzięki zastosowaniu do tego celu Internetu te bariery znikną, bo do e-urzędu będzie można dostać się przez 24 godziny na dobę, nie ruszając się z domu i nie tracąc cennego czasu na dojazdy i stanie w kolejkach.

Rok 2008 będzie przełomowy dla wdrażania technologii podpisu elektronicznego. Na mocy znowelizowanej Ustawy o podpisie elektronicznym do połowy roku 2008 r. możliwość dokonywania rozliczeń oraz przekazywania dokumentów przez Internet przy wykorzystaniu certyfikowanego podpisu elektronicznego są zobowiązane wprowadzić organy administracji publicznej.

Zadania do wykonania:

1. *Usprawnienie systemu obiegu dokumentów i załatwiania spraw w Urzędzie*
2. *Wdrożenie podpisu elektronicznego i świadczenie usług mieszkańcom drogą elektroniczną*

PROJEKT 2.3.2. SYSTEM POZYSKIWANIA ŚRODKÓW ZEWNĘTRZNYCH

Celem realizacji projektu jest aktywne działanie Urzędu Gminy przy ubieganiu się o środki finansowe z funduszy pomocowych Unii Europejskiej, zarówno na działania inwestycyjne (projekty „twarde”), jak i działania „miękkie”.

Ponieważ dla realizacji wielu zadań w niniejszym dokumencie strategicznym przewidziano współfinansowanie z środków zewnętrznych, więc od sprawnej realizacji niniejszego projektu zależy sukces całego spektrum innych projektów i co za tym idzie tempo rozwoju Gminy Nowosolna. Innym sposobem na pozyskanie finansowania usług i inwestycji komunalnych jest partnerstwo publiczno-prywatne. Sposób ten sprawdzony został w krajach rozwiniętych i wart jest stosowania także w Polsce.

Zadania do wykonania:

1. *Przygotowanie i prowadzenie projektów realizowanych z krajowych i unijnych funduszy pomocowych*
2. *Rozwój partnerstwa publiczno - prywatnego jako źródła finansowania inwestycji i usług komunalnych*

PROJEKT 2.3.3. REFERENDUM W SPRAWIE NAZWY GMINY

Ze względu iż nazwa gminy jest związana z nazwą nieistniejącej już miejscowości, proponuje się przeprowadzenie konsultacji społecznych w sprawie zmiany nazwy gminy. Nowa nazwa powinna być związana z nazwą miejscowości położonej na terenie gminy, uwzględniając jej historię i dziedzictwo kulturowe.

Cel strategiczny nr 3

TURYSTYKA, DZIEDZICTWO KULTUROWE I PROMOCJA

Charakterystyka projektów

PROGRAM 3.1. ROZWÓJ USŁUG I ATRAKCJI TURYSTYCZNYCH

PROJEKT 3.1.1. BUDOWA ŚCIEŻEK ROWEROWYCH, SZLAKÓW TURYSTYCZNYCH, MIEJSC POSTOJOWYCH

Coraz ważniejszą rolę w gospodarce Gminy Nowosolna zajmuje turystyka, bowiem obszar ten posiada wiele atrakcji, przyciągających coraz więcej gości. Dalszy rozwój tej branży jest jednak hamowany przez brak odpowiedniego zagospodarowania i obiektów turystycznych, zbyt małą liczbę szlaków turystycznych oraz nadal niewystarczającą bazę noclegową i gastronomiczną.

W programie tym przyjęto do realizacji kilka projektów, mających na celu wyeliminowanie powyższych braków, co z pewnością przyczyni się do dalszego rozwoju turystyki.

Z uwagi na fakt, iż Gmina Nowosolna jest obszarem turystycznym, który jest odwiedzany nie tylko przez turystów zmotoryzowanych, ale i wycieczki rowerowe, konieczne jest zaplanowanie i realizacja ścieżek rowerowych na terenie Gminy. W ostatnich latach wzrosła również liczba osób poruszających się na rowerach po drogach przeznaczonych dla samochodów. Budowa ścieżek rowerowych przyczyni się do podniesienia poziomu bezpieczeństwa na drogach i zapewni swobodę tym wszystkim, którzy korzystają z rowerów.

Do innych istotnych zadań w ramach niniejszego projektu należy także sukcesywne znakowanie i oznaczanie istniejących ścieżek i szlaków, a także rozwijanie bazy parkingów.

Zadania do wykonania:

- 1. Budowa szlaków rowerowych na terenie Gminy*
- 2. Stanica rowerowa wraz z punktem gastronomicznym w Kalonce*
- 3. Budowa parkingu dla autokarów dowożących turystów na punkt widokowy w Teolinie*
- 4. Oznakowanie miejsc godnych uwagi na terenie Gminy*

PROJEKT 3.1.2. DZIAŁANIA NA RZECZ WSPIERANIA ROZWOJU AGROTURYSTYKI NA TERENIE GMINY

W zamierzeniach samorządu Gminy, mającego na celu prowadzenie długofalowej polityki, zmierzającej do podniesienia liczby turystów odwiedzających Gminę Nowosolna, jest również aktywizacja turystyczna, polegająca na rozwoju bazy noclegowej i gastronomicznej. Niewystarczająca jest zwłaszcza liczba obiektów agroturystycznych, a potencjał rozwoju tej działalności wydaje się bardzo wysoki, szczególnie dla specjalistycznej działalności związanej np. z jeździectwem.

Samorząd pragnie więc pozyskiwać przedsiębiorców do rozwoju tego rodzaju infrastruktury poprzez m.in. promowanie powstałych obiektów na swojej stronie internetowej i na łamach własnych publikacji.

Zadania do wykonania:

- 1. Przeprowadzenie szkoleń dla osób zainteresowanych prowadzeniem działalności agroturystycznej*
- 2. Wspólna promocja*

PROJEKT 3.1.3. ZABYTKI

Podstawowym zadaniem w ramach niniejszego projektu jest utworzenie Zagospodarowanie średniowiecznego grodziska w Starych Skoszewach oraz utworzenie Izby Regionalnej, pełniącej funkcję muzeum, zajmującego się archiwizowaniem najważniejszych osiągnięć mieszkańców Gminy i upamiętnianiem ich osiągnięć.

Zadania do wykonania:

- 1. Zagospodarowanie terenu przy średniowiecznym grodzisku w Starych Skoszewach*
- 2. Powołanie Izby Regionalnej*

PROGRAM 3.2. PROMOCJA GMINY

PROJEKT 3.2.1. PROMOCJA INWESTYCYJNA

Głównym celem strategicznym realizacji programu 3.2. jest kreowanie Gminy Nowosolna jako istotnego i prężnego ośrodka gospodarczego i turystycznego. Warunkiem utrzymania pozytywnego wizerunku jest kontynuowanie i podjęcie wielu działań mających na celu promowanie „marki” Gminy Nowosolna.

Działalność promocyjna jest bardzo pomocna i wręcz niezbędna w celu pozyskania zarówno inwestorów zewnętrznych, jak i turystów odwiedzających Gminę. Każda z tych grup poszukuje jednak innego rodzaju informacji i w innej formie. W związku z tym konieczne jest ukierunkowanie działań promocyjnych podejmowanych przez władze Gminy.

Aby sprostać wymaganiom coraz bardziej zatłoczonego rynku inwestycyjnego istotnym elementem jest umiejętność posługiwania się nowoczesnymi metodami marketingowymi. Realizacja projektu ma na celu stworzenie dobrze przygotowanej, kompleksowej oferty inwestycyjnej. Prezentacja oferty w Internecie i mediach oraz wykorzystanie powiatowych i

wojewódzkich programów promocyjnych muszą tworzyć zintegrowany, spójny, efektywnie działający system.

Planowana działalność promocyjna Gminy Nowosolna spełnia te wymogi i jest skierowana na podejmowanie i prowadzenie wielokierunkowych działań, do których należeć będzie m.in.: inwentaryzacja terenów inwestycyjnych, opracowanie specjalistycznych ofert inwestycyjnych, prowadzenie specjalistycznej strony Internetowej, wydawanie publikacji multimedialnych i folderów reklamowych, organizacja imprez kulturalnych, organizacja spotkań z miejscowym i zewnętrznym biznesem, udział w targach inwestycyjnych oraz stały kontakt z prasą. Istotne jest, aby materiały informacyjne – foldery i informatory wydawane były również w językach obcych celem dotarcia do jak najszerszego kręgu osób w kraju i za granicą.

Zadania do wykonania:

1. *Powstanie serwisu na stronie internetowej Gminy Nowosolna*
2. *Promocja terenów inwestycyjnych, zarówno uzbrojonych jak i nieuzbrojonych*
3. *Udział w krajowych i zagranicznych targach inwestycyjnych*

PROJEKT 3.2.2. PROMOCJA TURYSTYCZNA

Gmina Nowosolna przyciąga turystów przede wszystkim pięknymi terenami rekreacyjnymi usytuowanymi w Parku Krajobrazowym Wzniesień Łódzkich, który może być szansą dla gminy na rozwój agroturystyki i turystyki. Położenie Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich w bezpośrednim sąsiedztwie aglomeracji łódzkiej jest czynnikiem ułatwiającym wykorzystywanie go dla celów dydaktycznych, turystyki i rekreacji. Sieć szlaków pieszych i rowerowych przebiega przez najatrakcyjniejsze obszary parku. Bogata przeszłość geologiczna tego obszaru wpłynęła na ukształtowanie terenu (parowy, wąwozy itp.), które są wyraźne i czytelne w terenie. Turystyczną atrakcyjność podkreśla ponadto duża liczba punktów widokowych.

Zadania do wykonania:

1. *Powstanie punktu informacji turystycznej (infokiosk)*
2. *Wydanie mapy Gminy*
3. *Wydanie nowego folderu i ulotki promocyjnej*
4. *Promocja turystyczna w prasie branżowej i publikacjach regionalnych*

PROJEKT 3.2.3. ROZWÓJ WSPÓŁPRACY Z GMINAMI PARTNERSKIMI I SĄSIEDNIMI

Gmina Nowosolna realizuje projekt pt. „Andrespol i Nowosolna czyli wspólna inicjatywa na rzecz integracji społecznej, rozwoju i promocji podmiejskiego stylu życia”, w ramach pilotażowego programu LEADER+. W trakcie realizacji schematu LEADER+ do partnerstwa przystąpiła trzecia gmina - Brójce. W zakresie działania „Pilotażowy Program LEADER+ w ramach schematu II Lokalna Grupa Działania Ster realizuje projekt „LGD STER-em rozwoju lokalnego dla gmin Andrespol, Brójce, Nowosolna”. LGD nawiązuje współpracę z Lokalnymi Grupami Działania na terenie Unii Europejskiej.

Gmina Nowosolna wypracowała także bliskie kontakty z gminami Rajcza, Chmielno, Olszanica

Zgodnie z treścią umów o partnerstwie, współpraca gmin obejmuje wiele dziedzin życia gospodarczego, kulturalnego i społecznego.

Nie należy również zapominać o współpracy z gminami położonymi w bezpośrednim otoczeniu Gminy Nowosolna. Wspólne działanie może przynieść wiele pozytywnych efektów zarówno na polu ubiegania się o fundusze europejskie, jak również w zakresie turystyki i rekreacji, bezpieczeństwa, czy gospodarki odpadami.

Zadania do wykonania:

1. *Rozwój współpracy z gminami partnerskimi*
2. *Rozwój współpracy z gminami powiatu łódzkiego wschodniego*

5. WDRAŻANIE STRATEGII ROZWOJU GMINY

Wspólny wysiłek wielu osób, które przyczyniły się najpierw do opracowania szczegółowej diagnozy stanu Gminy, a następnie Strategii jej rozwoju na następnych 10 lat, pójdzie na marne, jeżeli zaproponowane w niniejszym dokumencie projekty nie będą realizowane. Niestety, nierzadko zdarza się, że strategia po uchwaleniu przez Radę Gminy staje się martwym dokumentem, do którego nigdy więcej już się nie sięga.

Strategia powinna być dokumentem żywym – powinna być po prostu podstawowym planem działania, wyznaczającym kluczowe kierunki przedsięwzięć samorządu lokalnego i wskazującym sposoby ich osiągnięcia. Właśnie po to w pracach nad opracowywaniem Strategii wiele czasu poświęcono na rozpisanie projektów strategicznych na zadania podając, tam gdzie to było możliwe również czas wykonania, źródła finansowania i wykonawców.

Aby zaakceptowane przez Radę Gminy projekty były realizowane, potrzebny jest organ, który będzie odpowiedzialny za rozdzielanie zadań, śledzenie postępów w ich wdrażaniu, okresową ocenę, nanoszenie korekt i uzupełnień oraz wprowadzanie do dokumentu nowych propozycji. Najczęściej takim organem nadrzędnym Gminy jest Rada Gminy oraz roboczy zespół osób powołanych w tym celu przez Wójta (przy czym nowe propozycje, przed ich wdrożeniem, powinny być oczywiście przedstawione Radzie Gminy). Niekiedy do cyklicznej oceny realizacji zadań powołuje się specjalną komisję, w skład której wchodzi także przedstawiciele społeczności gminnej, osoby nie będące bezpośrednio związane z pracą Urzędu, ani Rady.

Zapisane w Strategii zadania nie powinny być zatwierdzone raz na zawsze – powinny być one cyklicznie (minimum co 2-3 lata) przeglądane i ewentualnie korygowane bądź uzupełniane stosownie do zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych. Równocześnie do dokumentu Strategii powinny być wprowadzane nowe projekty, wynikające z pojawiających się możliwości (na przykład pozyskanie dodatkowych środków) bądź identyfikowanych potrzeb.

Sam proces wdrażania Strategii jest w swojej istocie oparty o zasady zarządzania projektem - system stworzony przez praktyków i teoretyków zarządzania w Stanach Zjednoczonych, który później został przeniesiony na grunt samorządów w innych krajach, w tym w Polsce. Poniżej zostały zaprezentowane podstawowe pojęcia związane z tą metodą - technikami wdrażania i monitorowania procesów strategicznych.

5.1. Instytucja Zarządzająca Strategią

Funkcję Instytucji Zarządzającej i koordynującej realizację *Strategii Rozwoju Gminy Nowosolna* będzie pełnił Wójt poprzez wytypowany Zespół.

Zakres zadań Instytucji Zarządzającej obejmuje między innymi:

- zapewnienie zgodności realizacji Strategii z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu, w tym w szczególności w zakresie zamówień publicznych, zasad konkurencji, ochrony środowiska, jak też zagwarantowanie przestrzegania zasad zawierania kontraktów publicznych,

- zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach Strategii,
- zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji Strategii,
- przygotowanie rocznych raportów na temat wdrażania Strategii, zbieranie informacji do rocznego raportu o nieprawidłowościach,
- dokonanie oceny po zakończeniu realizacji Strategii.

Do właściwej oceny Strategii, Instytucja Zarządzająca może tworzyć grupy robocze, korzystać z opinii niezależnych ekspertów lub usług innych instytucji.

5.2. Monitorowanie Strategii

Monitorowanie jest procesem, który ma na celu analizowanie stanu zaawansowania projektu i jego zgodności z postawionymi celami. Istotą monitorowania jest wyciąganie wniosków z tego, co zostało i nie zostało zrobione. Jest nią także modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładany cel w przyszłości. Istotnym elementem monitorowania jest wypracowanie technik zbierania informacji oraz opracowanie odpowiednich wskaźników, które będą odzwierciedlały efektywność prowadzonych działań.

Zasady monitorowania

Ustalono, że monitorowanie, aby stać się skutecznym narzędziem w procesie wdrażania strategii, powinno charakteryzować się następującymi zasadami:

- Wiarygodność** Informacja musi być bardzo wiarygodna i musi opierać się na niepodważalnych danych. Niedokładne dane na temat wykonania mogą spowodować podjęcie niewłaściwych działań korygujących.
- Aktualność** Informacje muszą być zbierane, przekazywane i oceniane w sposób ciągły, który umożliwia podjęcie na czas działań korygujących oraz stosownych korekt w momencie aktualizacji strategii.
- Obiektywność** Monitorowanie prowadzone w oparciu o analizę wskaźników porównawczych (gromadzonych, np. w arkuszu kalkulacyjnym) daje możliwość prowadzenia obiektywnej oceny, która nie będzie zakłócona subiektywnością, wynikającą z przywiązania do własnych pomysłów.
- Skupienie się na strategicznych punktach** - Monitorowanie koncentrować się będzie na dziedzinach, w których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia największych odchyleń, mogących wywoływać zahamowania w realizacji projektu lub jego zatrzymanie.
- Realizm** Monitorowanie musi być zgodne z realiami projektu. Wdrażający strategię powinien dostrzegać przede wszystkim te elementy procesu, które świadczą o wydajności i jakości dostarczanych produktów.
- Koordinacja informacji** - Monitorowanie musi być skoordynowane z tokiem pracy tak, aby nie wpływało na ich zahamowanie, ani też nie przeszkadzało w realizacji podejmowanych działań. Monitorowanie każdego z etapów projektu powinno wpływać na powodzenie całego projektu. Oceny, których dokonuje się w trakcie jego realizacji powinny być znane członkom

zespołu sterującego, a w przypadku ujawnienia uchybień, należy podjąć działania, których celem będzie naprawienie błędów oraz zapobieżenie powstaniu podobnych sytuacji w przyszłości. Informacje płynące z prowadzonego monitoringu powinny docierać do wszystkich członków zespołu tak, aby umożliwić im właściwe podejmowanie decyzji, dotyczących realizacji projektu.

Elastyczność monitorowania - Mechanizm i sam proces monitorowania musi być na tyle elastyczny, aby mógł szybko reagować na zachodzące zmiany. Również w przypadku dokonywania zmian i korekt projektu należy dbać o to, aby modyfikować system oceny w sposób dostosowany do zmieniających się oczekiwań w późniejszych etapach projektu.

Normatywność i operacyjność monitorowania - Skuteczny system monitorowania w przypadku wykrycia uchybień i odchyżeń od przyjętych norm powinien wskazywać, jakie należy podjąć działania korygujące. W sposobie raportowania powinno być zastrzeżone, jakie działania należy podjąć w przypadku, kiedy zakładane w projekcie rezultaty nie zostają osiągnięte bądź ich jakość budzić będzie wątpliwość. W każdym projekcie należy wskazać, jakie działanie może podjąć odbiorca projektu, aby wyrównać dysproporcje i doprowadzić do realizacji założonego celu.

W procesie monitorowania Strategii przewidziano następujące fazy:

Kontrolę wstępną – Rozpoczęcie każdego programu i wchodzących w jego skład projektów poprzedzone będzie ustaleniem parametrów ilościowych i jakościowych – wskaźniki określające wyniki realizowanych zadań. Przyjęte parametry powinny być stosowane przez cały czas realizacji programów i projektów.

Monitoring sterujący – Zadaniem tego rodzaju monitorowania będzie wykrycie wszelkich odchyżeń, jakie mają miejsce w trakcie realizacji projektu. Dla skutecznej realizacji monitoringu sterującego powinien zostać wyłoniony zespół, składający się z radnych oraz przedstawicieli administracji samorządowej. Celem działania zespołu będzie ocena dotychczasowych rezultatów wdrażania strategii oraz rekomendowanie niezbędnych działań modyfikujących

Zakończenie projektu - kontrola końcowa - ocena efektów. Ocena końcowa będzie dokonana w celu określenia, na ile zakładane w strategii cele zostały osiągnięte oraz ustalenia przyczyny wszelkich odchyżeń w realizacji strategii. Ocena posłuży za podstawę sprawdzenia, czy planowane efekty są zgodne z założonymi normami. W trakcie oceny zostanie również dokonana analiza podejmowanych działań korygujących. Wyciągnięte wnioski zostaną wykorzystane w trakcie realizacji kolejnych, podobnych projektów w przyszłości. Są one również kluczowe dla prawidłowego planowania kolejnych edycji strategii rozwoju gminy.

5.3. Zagrożenia związane z wdrażaniem Strategii

Zaproponowane w *Strategii Rozwoju Gminy Nowosolna na lata 2008-2017* projekty zostały określone w czasie i zakresie merytorycznym zgodnie z dostępnymi aktualnie danymi.

W większości informacje na temat kosztów danego projektu nie są jednak tutaj dokładne - są to koszty przybliżone, pokazujące tylko przewidywany koszt projektu. Strategia w swoim zarysie pokazuje w ten sposób wagę finansową poszczególnych projektów w stosunku do innych, również ważnych dla społeczności lokalnej. Dlatego należy pamiętać, iż koszty realizacji projektu zapisane w dokumencie Strategii nie mogą być podstawą do oceny jakości zarządzania zasobami finansowymi Gminy w jakimkolwiek ujęciu. Całość kosztów związanych z realizacją Strategii jest niemożliwa do określenia. Składają się na nią także budżety innych jednostek, fundusze zewnętrzne i praca osób zaangażowanych w rozwój Gminy. Dokonanie wyboru priorytetowych zadań inwestycyjnych zgodnych ze strategicznymi celami rozwoju Gminy oraz oczekiwaniami lokalnej społeczności i znalezienie punktu równowagi pomiędzy potrzebami rozwojowymi a finansami Gminy powinno się odbywać na kolejnym etapie - budowy Wieloletniego Planu Finansowego i Inwestycyjnego Gminy.

Następnym ważnym elementem jest zakres rzeczowy projektów. Na etapie planowania Strategii nie da się przewidzieć zarówno wszystkich okoliczności sprzyjających realizacji danego zamierzenia, jak i przeszkód (zarówno finansowych, organizacyjnych, jak i formalnych), które utrudnią lub uniemożliwią prawidłowe jego wdrożenie. Dlatego właśnie wszystkie projekty należy traktować jako otwarte pomysły, które powinny być modyfikowane i zmieniane w oparciu o zmieniające się okoliczności i nowe propozycje, zrodzone przy okazji kolejnej aktualizacji tego dokumentu.

* * *

ZAŁĄCZNIK - TABELA PROJEKTÓW STRATEGICZNYCH

KARTA PROJEKTU 1.1.1.

CEL STRATEGICZNY 1		INFRASTRUKTURA I OCHRONA ŚRODOWISKA			
Nazwa programu	INFRASTRUKTURA KOMUNALNA		NUMER PROGRAMU	1.1.	
Nazwa projektu	MODERNIZACJA I ROZBUDOWA SIECI WODOCIĄGOWEJ		Numer projektu	1.1.1.	
Cel realizacji projektu	Poprawa warunków zamieszkania				
Czas realizacji	2008-2014	Łączny koszt realizacji projektu	3.240 tys.	Jednostka koordynująca	Insp .ds. aktualizacji i realizacji Strategii Rozwoju Gminy
Zadania		Czas realizacji	Koszt realizacji zadania	Źródła finansowania	Odpowiedzialni
1. Przebudowa linii wodociągowej w Lipinach		2008-2010	690 tys.	Budżet Gminy	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
2. Modernizacja wodociągów Kopanka-Wódka-Dąbrowa-Kalonka (likwidacja rur azbestowych)		2011-2012	1.150 tys.	Budżet Gminy Fundusze UE	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
3. Modernizacja wodociągów w Teolinie i Natolinie (likwidacja rur azbestowych)		2008-2014	1.400 tys.	Budżet Gminy Fundusze UE	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
Miary wykonania projektu					
<ol style="list-style-type: none"> 1. Długość nowej i zmodernizowanej sieci wodociągowej rocznie 2. Liczba nowych użytkowników sieci wodociągowej 3. Wskaźnik zwodociągowania Gminy 					

KARTA PROJEKTU 1.1.2.

CEL STRATEGICZNY 1		INFRASTRUKTURA I OCHRONA ŚRODOWISKA			
Nazwa programu	INFRASTRUKTURA KOMUNALNA		NUMER PROGRAMU	1.1.	
Nazwa projektu	BUDOWA SYSTEMU KANALIZACJI		Numer projektu	1.1.2.	
Cel realizacji projektu	Poprawa warunków zamieszkania i ochrona środowiska				
Czas realizacji	2009-2014	Łączny koszt realizacji projektu	300 tys.	Jednostka koordynująca	Wójt
Zadania		Czas realizacji	Koszt realizacji zadania	Źródła finansowania	Odpowiedzialni
1. Gospodarka ściekowa		2009-2014	300 tys.	Budżet Gminy Fundusze UE	Sekretarz
2. Kanalizacja w miejscowości Teolin		2008	29.400 tys.	Budżet Gminy Fundusze UE	Sekretarz
3. Kanalizacja w miejscowości Natolin		2008-2011	1.478.200 tys.	Budżet Gminy Fundusze UE	Sekretarz
Miary wykonania projektu					
<ol style="list-style-type: none"> 1. Długość nowej sieci kanalizacyjnej rocznie 2. Liczba nowych użytkowników sieci kanalizacyjnej 3. Wskaźnik skanalizowania Gminy 4. Stan zanieczyszczenia wód 5. Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków 					

KARTA PROJEKTU 1.1.3.

CEL STRATEGICZNY 1		INFRASTRUKTURA I OCHRONA ŚRODOWISKA			
Nazwa programu	INFRASTRUKTURA KOMUNALNA			NUMER PROGRAMU	1.1.
Nazwa projektu	GOSPODARKA ODPADAMI STAŁYMI			Numer projektu	1.1.3.
Cel realizacji projektu	Ochrona środowiska oraz wykorzystanie surowców wtórnych				
Czas realizacji	2008-2017	Łączny koszt realizacji projektu		Jednostka koordynująca	Sekretarz
Zadania		Czas realizacji	Koszt realizacji zadania	Źródła finansowania	Odpowiedzialni
1. Sukcesywna likwidacja dzikich wysypisk		2008-2017 zadanie o charakterze ciągłym	Do ustalenia	Budżet Gminy	Insp.ds.rolnictwa,dz. gosp.ochrony środowiska
2. Szkolenia w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami		2008-2017 zadanie o charakterze ciągłym	5 tys. rocznie	GFOŚ	Insp.ds.rolnictwa,dz. gosp.ochrony środowiska
Miary wykonania projektu					
<ol style="list-style-type: none"> 1. Spełnienie wymogów w zakresie gospodarki odpadami wynikającymi z obowiązującego prawa 2. Ilość utylizowanych odpadów komunalnych rocznie 3. Ilość odpadów selekcyonowanych u źródła rocznie 					

KARTA PROJEKTU 1.1.4.

CEL STRATEGICZNY 1		INFRASTRUKTURA I OCHRONA ŚRODOWISKA			
Nazwa programu	INFRASTRUKTURA KOMUNALNA		NUMER PROGRAMU	1.1.	
Nazwa projektu	PRZYGOTOWANIE TERENÓW INWESTYCYJNYCH PRZEMYSŁOWYCH ORAZ TERENÓW POD BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE		Numer projektu	1.1.4.	
Cel realizacji projektu	Rozwój inwestycji na terenie Gminy, przyciąganie kapitału i nowych mieszkańców				
Czas realizacji	2009-2013	Łączny koszt realizacji projektu	700 tys.	Jednostka koordynująca	Wójt
Zadania		Czas realizacji	Koszt realizacji zadania	Źródła finansowania	Odpowiedzialni
1. Przygotowanie Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego dla terenów inwestycyjnych		2009-2011	200 tys.	Budżet Gminy	Sekretarz Gminy
2. Uzbrajanie terenów komunalnych w Bogini		2011-2013	500 tys.	Inwestorzy zewnętrzni, operatorzy sieci, dofinansowanie z Budżetu Gminy w zakresie budowy dróg	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
Miary wykonania projektu					
<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba i powierzchnia terenów przeznaczonych pod inwestycje na terenie Gminy 2. Liczba nowych miejsc pracy na nowouzbrojonych terenach 3. Liczba mieszkańców Gminy 					

KARTA PROJEKTU 1.2.1.

CEL STRATEGICZNY 1		INFRASTRUKTURA I OCHRONA ŚRODOWISKA			
Nazwa programu	DROGOWNICTWO I TRANSPORT			NUMER PROGRAMU	1.2.
Nazwa projektu	BUDOWA I MODERNIZACJA DRÓG GMINNYCH			Numer projektu	1.2.1.
Cel realizacji projektu	Poprawa stanu sieci komunikacyjnej na terenie Gminy				
Czas realizacji	2008-2017	Łączny koszt realizacji projektu	9.950.79 tys.	Jednostka koordynująca	Insp .ds. aktualizacji i realizacji Strategii Rozwoju Gminy
Zadania		Czas realizacji	Koszt realizacji zadania	Źródła finansowania	Odpowiedzialni
1.	Droga w Dobieszkowie	2008-2017	883.599 tys.	Budżet Gminy	Inspektor ds. drogownictwa
2.	Droga w Bogini	2008	364.799 tys.	Budżet Gminy	Inspektor ds. drogownictwa
3.	Przebudowa ulicy Głównej w Bukowcu (droga powiatowa)	2008	165.477 tys.	Budżet Gminy	Inspektor ds. drogownictwa
4.	Droga w Teolinie	2008	101.915 tys.	Budżet Gminy	Inspektor ds. drogownictwa
5.	Przebudowa drogi w Natolinie	2014	660 tys.	Budżet Gminy	Inspektor ds. drogownictwa
6.	Utwardzenie i poszerzenie drogi przez wieś Stare Skoszewy od strony Nowych Skoszew	2015	300 tys.	Budżet Gminy	Inspektor ds. drogownictwa
7.	Budowa drogi przez wieś Dąbrówka	2009	150 tys.	Budżet Gminy	Inspektor ds. drogownictwa
8.	Budowa ulicy Leśnej w Grabinie	2008-2009	250 tys.	Budżet Gminy	Inspektor ds. drogownictwa
9.	Nalożenie dywanika asfaltowego od ulicy Marmurowej do Głównej w Kalonce	2013	440 tys.	Budżet Gminy Budżet Powiatu	Inspektor ds. drogownictwa
10.	Nalożenie dywanika asfaltowego w Wiączyniu Dolnym (przedłużenie ulicy Wiączyńskiej)	2012	240 tys.	Budżet Gminy Budżet Powiatu	Inspektor ds. drogownictwa
11.	Budowa dróg osiedlowych w Lipinach	2017	450 tys.	Budżet Gminy	Inspektor ds. drogownictwa
12.	Budowa dróg osiedlowych w Starych Skoszewach (ulice: Malinowa, Jeżynowa, Poziomkowa)	2017	630 tys.	Budżet Gminy	Inspektor ds. drogownictwa
13.	Budowa drogi osiedlowej w Plichtowie	2012	60 tys.	Budżet Gminy	Inspektor ds. drogownictwa
14.	Budowa dróg osiedlowych w Kalonce	2011-2013	1.350 tys.	Budżet Gminy	Inspektor ds. drogownictwa

15. Budowa drogi przez wieś Teolin (odcinek końcowy)	2016	90 tys.	Budżet Gminy	Inspektor ds. drogownictwa
16. Budowa dróg osiedlowych w Bukowcu i Grabinie	2016	900 tys.	Budżet Gminy	Inspektor ds. drogownictwa
17. Utwardzenie i naprawa drogi Dąbrowa - ul. Kasprowicza	2015	240 tys.	Budżet Gminy	Inspektor ds. drogownictwa
18. Budowa dróg osiedlowych w Kopance	2017	150 tys.	Budżet Gminy	Inspektor ds. drogownictwa
19. Budowa ulicy Bukowej w Grabinie	2015	150 tys.	Budżet Gminy	Inspektor ds. drogownictwa
20. Utwardzenie ul. Jęczmiennej w Wódce	2015	360 tys.	Budżet Gminy	Inspektor ds. drogownictwa
21. Utwardzenie ul. Żytniej w Kopance (Wódce)	2016	180 tys.	Budżet Gminy	Inspektor ds. drogownictwa
22. Utwardzenie drogi w Dąbrowie w kierunku Bukowca	2016	120 tys.	Budżet Gminy	Inspektor ds. drogownictwa
23. Budowa drogi przy cmentarzu w Starych Skoszewach	2009	150 tys.	Budżet Gminy	Inspektor ds. drogownictwa
24. Budowa drogi przemysłowej w Teolinie	2016	240 tys.	Budżet Gminy	Inspektor ds. drogownictwa
25. Utwardzenie drogi na odcinku Gimnazjum - Leśniczówka	2017	70 tys.	Budżet Gminy	Inspektor ds. drogownictwa
26. Przebudowa drogi gminnej Moskwa - Lipiny	2009	120 tys.	Budżet Gminy	Inspektor ds. drogownictwa
27. Budowa drogi Skoszewy - Rosyjka	2015	450 tys.	Budżet Gminy	Inspektor ds. drogownictwa
28. Budowa dróg osiedlowych w Wódce	2017	150 tys.	Budżet Gminy	Inspektor ds. drogownictwa
29. Budowa ulicy Lipowej w Grabinie	2009	315 tys.	Budżet Gminy	Inspektor ds. drogownictwa
30. Budowa parkingów na działkach nr 118/9 i 118/11 w miejscowości Kalonka	2008-2013	220 tys.	Budżet Gminy	Inspektor ds. drogownictwa
Miary wykonania projektu				
<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba metrów bieżących modernizowanych i zbudowanych dróg i ulic 2. Środki wydatkowane na realizację inwestycji w poszczególnych latach 				

KARTA PROJEKTU 1.2.2.

<u>CEL STRATEGICZNY 1</u>		<u>INFRASTRUKTURA I OCHRONA ŚRODOWISKA</u>			
<u>Nazwa programu</u>	<u>DROGOWNICTWO I TRANSPORT</u>			<u>NUMER PROGRAMU</u>	<u>1.2.</u>
<u>Nazwa projektu</u>	<u>BUDOWA CHODNIKÓW</u>			<u>Numer projektu</u>	<u>1.2.2.</u>
<u>Cel realizacji projektu</u>	<u>Poprawa bezpieczeństwa na terenie Gminy</u>				
<u>Czas realizacji</u>	<u>2008-2017</u>	<u>Łączny koszt realizacji projektu</u>	<u>705.047 tys.</u>	<u>Jednostka koordynująca</u>	<u>Insp. ds. aktualizacji i realizacji Strategii Rozwoju Gminy</u>
<u>Zadania</u>		<u>Czas realizacji</u>	<u>Koszt realizacji zadania</u>	<u>Źródła finansowania</u>	<u>Odpowiedzialni</u>
1. <u>Budowa chodnika przy drodze do Dobieszkowa</u>		<u>2017</u>	<u>150 tys.</u>	<u>Budżet Gminy</u>	Inspektor ds .drogownictwa
2. <u>Budowa chodnika przy drodze powiatowej w Byszewach</u>		<u>2012</u>	<u>100 tys.</u>	<u>Budżet Gminy Budżet Powiatu</u>	Inspektor ds .drogownictwa
3. <u>Budowa chodnika w Kalonce od skrzyżowania do końca miejscowości</u>		<u>2009-2010</u>	<u>180 tys.</u>	<u>Budżet Gminy Budżet Powiatu</u>	Inspektor ds .drogownictwa
4. <u>Budowa chodnika po północno-zachodniej stronie drogi w Starych Skoszewach od kościoła do przystanku MPK</u>		<u>2010</u>	<u>15 tys.</u>	<u>Budżet Gminy</u>	Inspektor ds .drogownictwa
5. <u>Budowa chodnika wzdłuż drogi Wiączyń Dolny – Eufeminów</u>		<u>2013</u>	<u>130 tys.</u>	<u>Budżet Gminy Budżet Powiatu</u>	Inspektor ds .drogownictwa
6. <u>Budowa chodnika przy drodze krajowej w Natolinie</u>		<u>2015</u>	<u>120 tys.</u>	<u>Budżet Gminy GDDKiA</u>	Inspektor ds .drogownictwa
7. <u>Budowa chodnika przy drodze w Teolinie</u>		<u>2012</u>	<u>110 tys.</u>	<u>Budżet Gminy</u>	Inspektor ds .drogownictwa
8. <u>Chodnik przez wieś Natolin</u>		<u>2008</u>	<u>15.047 tys.</u>	<u>Budżet Gminy</u>	Inspektor ds .drogownictwa
<u>Miary wykonania projektu</u>					
<ol style="list-style-type: none"> <u>Powierzchnia modernizowanych i zbudowanych chodników</u> <u>Środki wydatkowane na realizację inwestycji w poszczególnych latach</u> 					

KARTA PROJEKTU 1.2.3.

CEL STRATEGICZNY 1		INFRASTRUKTURA I OCHRONA ŚRODOWISKA			
Nazwa programu	DROGOWNICTWO I TRANSPORT			NUMER PROGRAMU	1.2.
Nazwa projektu	BUDOWA OŚWIETLENIA I SYGNALIZACJI ŚWIETLNEJ			Numer projektu	1.2.3.
Cel realizacji projektu	Poprawa bezpieczeństwa na terenie Gminy				
Czas realizacji	2008-2017	Łączny koszt realizacji projektu	1.733 tys.	Jednostka koordynująca	Insp .ds. aktualizacji i realizacji Strategii Rozwoju Gminy
Zadania		Czas realizacji	Koszt realizacji zadania	Źródła finansowania	Odpowiedzialni
1.	Budowa oświetlenia przy nowej drodze do Dobieszkowa	2016	180 tys.	Budżet Gminy	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
2.	Budowa oświetlenia drogi Byszewy – Żabieniec	2016	60 tys.	Budżet Gminy	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
3.	Budowa oświetlenia drogi Stare Skoszewy – Głębie	2008	170.628 tys.	Budżet Gminy	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
4.	Budowa oświetlenia drogi Stare Skoszewy – Rosyjska	2012	156 tys.	Budżet Gminy	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
5.	Budowa oświetlenia drogi w kierunku lasu Wiączyńskiego	2016	60 tys.	Budżet Gminy	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
6.	Budowa oświetlenia - ul. Goździkowa i Zawilcowa w Kalonce	2011	50 tys.	Budżet Gminy	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
7.	Budowa oświetlenia osiedla Byszewy	2016	60 tys.	Budżet Gminy	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
8.	Budowa oświetlenia osiedla w Lipinach	2016	180 tys.	Budżet Gminy	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
9.	Budowa oświetlenia we wsi Kopanka	2008	29.649 tys.	Budżet Gminy	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
10.	Budowa oświetlenia ulic osiedlowych w Kalonce	2014	480 tys.	Budżet Gminy	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
11.	Budowa oświetlenia we wsi Plichtów	2008	40 tys.	Budżet Gminy	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
12.	Budowa oświetlenia osiedla w Kopance	2016	60 tys.	Budżet Gminy	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
13.	Budowa oświetlenia drogi gminnej w Plichtowie (wieś)	2010	24 tys.	Budżet Gminy	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
14.	Budowa oświetlenia drogi Niecki - Borchówka	2012	145 tys.	Budżet Gminy	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
15.	Budowa sygnalizacji świetlnej w Natolinie przy przejściu dla pieszych	Do ustalenia	Do ustalenia	GDDKiA	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej

16. Budowa sygnalizacji świetlnej w Lipinach	Do ustalenia	Do ustalenia	GDDKiA	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
17. Budowa oświetlenia ul. Brzozowa	2008	20 tys.	Budżet Gminy	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
18. Nowe punkty świetlne w miejscowości Natolin	2008	30 tys.	Budżet Gminy	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
19. Budowa oświetlenia w Kalonce ul. Goździkowa	2008	35 tys.	Budżet Gminy	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
20. Budowa nowych punktów świetlnych oraz wymiana opraw	2008	90.044 tys.	Budżet Gminy	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
Miary wykonania projektu				
<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba modernizowanych i zbudowanych punktów świetlnych 2. Środki wydatkowane na realizację inwestycji w poszczególnych latach 				

KARTA PROJEKTU 1.2.4.

CEL STRATEGICZNY 1		INFRASTRUKTURA I OCHRONA ŚRODOWISKA			
Nazwa programu	DROGOWNICTWO I TRANSPORT		NUMER PROGRAMU	1.2.	
Nazwa projektu	MODERNIZACJA TRANSPORTU PUBLICZNEGO		Numer projektu	1.2.4.	
Cel realizacji projektu	Poprawa komunikacji na terenie Gminy, podnoszenie poziomu usług dla mieszkańców				
Czas realizacji	2008-2017	Łączny koszt realizacji projektu	Do ustalenia	Jednostka koordynująca	Insp .ds. aktualizacji i realizacji Strategii Rozwoju Gminy
Zadania		Czas realizacji	Koszt realizacji zadania	Źródła finansowania	Odpowiedzialni
1. Wydłużenie tras MPK i objęcie tą komunikacją większej liczby mieszkańców		Zadanie ciągle	Do ustalenia		Inspektor ds .drogownictwa
Miary wykonania projektu					
1. Liczba nowych linii autobusowych 2. Liczba pasażerów					

KARTA PROJEKTU 1.3.1.

CEL STRATEGICZNY 1		INFRASTRUKTURA I OCHRONA ŚRODOWISKA			
Nazwa programu	INFRASTRUKTURA SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO		NUMER PROGRAMU	1.3.	
Nazwa projektu	METROPOLITALNA SIEĆ SZEROKOPASMOWEGO DOSTĘPU DO INTERNETU		Numer projektu	1.3.1.	
Cel realizacji projektu	Poprawa warunków życia mieszkańców, <u>zwiększenie atrakcyjności</u> gospodarczej				
Czas realizacji	2009-2010	Łączny koszt realizacji projektu	3.200 tys.	Jednostka koordynująca	Insp .ds. aktualizacji i realizacji Strategii Rozwoju Gminy
Zadania		Czas realizacji	Koszt realizacji zadania	Źródła finansowania	Odpowiedzialni
1. Metropolitalna sieć szerokopasmowego dostępu do Internetu		2009-2010	3.200 tys. z czego 800 tys. Budżet Gminy, 2.400 tys. EFRR	Budżet Gminy Fundusze UE	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
Miary wykonania projektu					
<ol style="list-style-type: none"> 1. Parametry wykonanej sieci 2. Liczba przyłączy na terenie Gminy Nowosolna 					

KARTA PROJEKTU 2.1.1.

CEL STRATEGICZNY 2		POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW			
Nazwa programu	OŚWIATA, KULTURA I SPORT			NUMER PROGRAMU	2.1.
Nazwa projektu	POPRAWA BAZY LOKALOWEJ INSTYTUCJI EDUKACYJNYCH			Numer projektu	2.1.1.
Cel realizacji projektu	Poprawa warunków nauczania				
Czas realizacji	Do ustalenia	Łączny koszt realizacji projektu	Do ustalenia	Jednostka koordynująca	Insp .ds. aktualizacji i realizacji Strategii Rozwoju Gminy
Zadania		Czas realizacji	Koszt realizacji zadania	Źródła finansowania	Odpowiedzialni
1. Remont pomieszczeń w przyziemiu budynku szkoły w Lipinach z przeznaczeniem na szatnię, gabinet pedagoga, logopedy, itp.		2010	100 tys.	Budżet Gminy	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
2. Zagospodarowanie pomieszczeń na strychu Gimnazjum w Wiączyniu		Do ustalenia	Do ustalenia	Budżet Gminy	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
3. Budowa przedszkola na terenie Gminy		Do ustalenia	Do ustalenia	Budżet Gminy	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
Miary wykonania projektu					
<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba nowych i zmodernizowanych budynków oświatowych 2. Nakłady poniesione na budowę i modernizację obiektów 					

KARTA PROJEKTU 2.1.2.

CEL STRATEGICZNY 2		POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW			
Nazwa programu	OŚWIATA, KULTURA I SPORT			NUMER PROGRAMU	2.1.
Nazwa projektu	ROZBUDOWA BAZY LOKALOWEJ INSTYTUCJI KULTURY I REKREACJI			Numer projektu	2.1.2.
Cel realizacji projektu	Zwiększenie atrakcyjności Gminy dla mieszkańców i turystów				
Czas realizacji	2008-2017	Łączny koszt realizacji projektu	3.632 tys.	Jednostka koordynująca	Insp .ds. aktualizacji i realizacji Strategii Rozwoju Gminy
Zadania		Czas realizacji	Koszt realizacji zadania	Źródła finansowania	Odpowiedzialni
1.	Gminno Parkowe Centrum Kultury i Ekologii w Plichtowie	2008-2010	2.261.075 tys.	Budżet Gminy	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
2.	Przebudowa i adaptacja dawnego budynku podworskiego „Gorzelnia” na świetlicę środowiskową we wsi Byszewy	2008	262.711 tys.	Budżet Gminy Fundusze UE	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
3.	Rekultywacja wyrobiska kruszywa na miejsce turystyczno-naukowe w Moskwie	2008-2009	100 tys.	Budżet Gminy Fundusze UE	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
4.	Zagospodarowanie centrów wsi	2012-2014	500 tys.	Budżet Gminy Fundusze UE	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
5.	Budowa świetlicy środowiskowej w Kalonce	2010-2012	1.250 tys.	Budżet Gminy Fundusze UE	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
6.	Budowa i wyposażenie placów zabaw	2011-2012	100 tys.	Budżet Gminy Fundusze UE	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
Miary wykonania projektu					
1. Liczba osób korzystająca z nowej infrastruktury kulturalno-rekreacyjnej					

KARTA PROJEKTU 2.1.3.

CEL STRATEGICZNY 2		POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW			
Nazwa programu	OŚWIATA, KULTURA I SPORT		NUMER PROGRAMU	2.1.	
Nazwa projektu	POPRAWA BAZY SPORTOWEJ		Numer projektu	2.1.3.	
Cel realizacji projektu	Poprawa standardu obiektów instytucji sportu, zwiększenie atrakcyjności Gminy dla mieszkańców i turystów				
Czas realizacji	2008-2017	Łączny koszt realizacji projektu		Jednostka koordynująca	Insp .ds. aktualizacji i realizacji Strategii Rozwoju Gminy
Zadania		Czas realizacji	Koszt realizacji zadania	Źródła finansowania	Odpowiedzialni
1. Zagospodarowanie i uporządkowanie boiska sportowego i placu zabaw we wsi Lipiny		2008	87 tys.	Budżet Gminy	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
2. Budowa boiska wielofunkcyjnego w Wiączyniu Dolnym		2012-2014	584 tys.	Budżet Gminy Fundusze UE	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
3. Budowa sali gimnastycznej przy SP w Lipinach		2009-2011	1.550 tys.	Budżet Gminy Fundusze UE	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
4. Budowa szatni i zaplecza sanitarnego przy boisku LKS Kalonka		2011	50 tys.	Budżet Gminy Fundusze UE	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
Miary wykonania projektu					
<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba nowych i zmodernizowanych obiektów 2. Poniesione nakłady 3. Parametry obiektów – wymiary, liczba i rodzaje boisk, wielkość trybun, rodzaj i parametry zapleczy, itp. 4. Liczba osób korzystająca z nowej infrastruktury sportowej 					

KARTA PROJEKTU 2.1.4.

CEL STRATEGICZNY 2		POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW			
Nazwa programu	OŚWIATA, KULTURA I SPORT			NUMER PROGRAMU	2.1.
Nazwa projektu	ZAGOSPODAROWANIE CZASU WOLNEGO DZIECI I MŁODZIEŻY ORAZ DOROSŁYCH			Numer projektu	2.1.4.
Cel realizacji projektu	Zwiększenie atrakcyjności Gminy dla mieszkańców, rozwój dzieci i młodzieży oraz dorosłych				
Czas realizacji	2008-2017 zadania o charakterze ciągłym	Łączny koszt realizacji projektu	Uzależniony od realizowanych zadań – ustalany rocznie	Jednostka koordynująca	Wójt
Zadania		Czas realizacji	Koszt realizacji zadania	Źródła finansowania	Odpowiedzialni
1. Wspieranie zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży		2008-2017 zadanie o charakterze ciągłym	Uzależnione od realizowanych zadań – ustalone rocznie	Budżet Gminy / środki zewnętrzne ze źródeł krajowych i unijnych	Insp.ds.oświaty
2. Wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży szczególnie uzdolnionej		2008-2017 zadanie o charakterze ciągłym	Uzależnione od realizowanych zadań – ustalone rocznie	Budżet Gminy (w formie dotacji dla organizacji pozarządowych i stypendiów)	Insp. ds.oświaty
3. Zajęcia wspierające dla młodzieży sprawiającej trudności wychowawcze – formy pozaszkolne		2008-2017 zadanie o charakterze ciągłym	Uzależnione od realizowanych zadań – ustalone rocznie	Budżet Gminy / środki zewnętrzne ze źródeł krajowych i unijnych	Insp. ds.oświaty
4. Organizacja punktów dostępu do Internetu w całej Gminie		2008-2012	Do oszacowania	Budżet Gminy / środki zewnętrzne ze źródeł unijnych	Insp. ds.rozwoju i promocji GCI
5. Wspieranie inicjatyw oddolnych mieszkańców		2008-2017 zadanie o charakterze ciągłym	Uzależnione od realizowanych zadań – ustalone rocznie	Budżet Gminy / środki zewnętrzne ze źródeł krajowych i unijnych	Insp. ds.kontaktów społ,współpracy z org. pozarządowymi
6. Wspieranie lokalnych i ponadlokalnych imprez kulturalnych		2008-2017 zadanie o charakterze ciągłym	Uzależnione od realizowanych zadań – ustalone rocznie	Budżet Gminy / środki zewnętrzne ze źródeł krajowych i unijnych	Insp.ds.kultury,sportu i turyst.
Miary wykonania projektu					
1. Liczba realizowanych zajęć 2. Poniesione nakłady 3. Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach 4. Liczba uczniów odnoszących sukcesy w różnych konkursach					

KARTA PROJEKTU 2.2.1.

CEL STRATEGICZNY 2		POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW			
Nazwa programu	ZDROWIE, POMOC SPOŁECZNA I BEZPIECZEŃSTWO		NUMER PROGRAMU	2.2.	
Nazwa projektu	ZDROWIE		Numer projektu	2.2.1.	
Cel realizacji projektu	Poprawa stanu zdrowia mieszkańców Gminy				
Czas realizacji	2008-2017 zadanie o charakterze ciągłym	Łączny koszt realizacji projektu	Uzależniony od realizowanych zadań – ustalany rocznie	Jednostka koordynująca	Sekretarz
Zadania		Czas realizacji	Koszt realizacji zadania	Źródła finansowania	Odpowiedzialni
1. Wsparcie programów edukacyjnych i prozdrowotnych dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych		2008-2017 zadanie o charakterze ciągłym	Uzależnione od realizowanych zadań – ustalone rocznie	Budżet Gminy / środki zewnętrzne ze źródeł krajowych	Insp.ds.oświaty
2. Wsparcie profilaktyki stomatologicznej dla dzieci i młodzieży		2008-2017 zadanie o charakterze ciągłym	Uzależnione od realizowanych zadań – ustalone rocznie	Budżet Gminy / środki zewnętrzne ze źródeł krajowych	Insp.ds.oświaty
3. Zorganizowanie punktu medycznego na terenie Gminy		Do ustalenia	Do ustalenia		Insp.ds.oświaty
Miary wykonania projektu					
<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba programów profilaktycznych 2. Liczba osób objętych programami profilaktycznymi 					

KARTA PROJEKTU 2.2.2.

CEL STRATEGICZNY 2		POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW			
Nazwa programu	ZDROWIE, POMOC SPOŁECZNA I BEZPIECZEŃSTWO		NUMER PROGRAMU	2.2.	
Nazwa projektu	BEZPIECZEŃSTWO		Numer projektu	2.2.2.	
Cel realizacji projektu	Poprawa bezpieczeństwa				
Czas realizacji	2008-2017	Łączny koszt realizacji projektu	Uzależniony od realizowanych programów – ustalany rocznie	Jednostka koordynująca	Wójt
Zadania		Czas realizacji	Koszt realizacji zadania	Źródła finansowania	Odpowiedzialni
1. Modernizacja strażnicy OSP w Lipinach i Starych Skoszewach		Do ustalenia	Do ustalenia		Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
2. Uruchomienie posterunku policji w Kalonce		Do ustalenia	Do ustalenia		Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
3. Wspieranie programów edukacyjnych w placówkach oświatowych		2008-2017 zadanie o charakterze ciągłym	Uzależnione od realizowanych programów – ustalone rocznie	Budżet Gminy	Insp.ds.oświaty
4. Wspieranie programów informacyjnych i edukacyjnych dot. bezpieczeństwa adresowanych do mieszkańców Gminy		2008-2017 zadanie o charakterze ciągłym	Uzależnione od realizowanych programów – ustalone rocznie	Budżet Gminy/ środki zewnętrzne ze źródeł krajowych	Insp.ds.oświaty
5. Wprowadzenie monitoringu wizyjnego szkół		Do ustalenia	Do ustalenia	Budżet Gminy	Insp.ds.oświaty
6. Wprowadzenie systemu alarmowania i powiadamiania o zagrożeniach		Do ustalenia	Do ustalenia	Budżet Gminy	Gminne Centrum Zarządzania Kryzysowego
Miary wykonania projektu					
1. Wskaźniki dotyczące bezpieczeństwa 2. Liczba kamer monitorujących					

KARTA PROJEKTU 2.2.3.

CEL STRATEGICZNY 2		POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW			
Nazwa programu	ZDROWIE, POMOC SPOŁECZNA I BEZPIECZEŃSTWO		NUMER PROGRAMU	2.2.	
Nazwa projektu	POMOC SPOŁECZNA		Numer projektu	2.2.3.	
Cel realizacji projektu	Rozwiązywanie problemów społecznych				
Czas realizacji	2008-2017 zadanie o charakterze ciągłym	Łączny koszt realizacji projektu	Uzależniony od realizowanych zadań – ustalany rocznie	Jednostka koordynująca	Ośrodek Pomocy Społecznej
Zadania		Czas realizacji	Koszt realizacji zadania	Źródła finansowania	Odpowiedzialni
1. Realizacja zadań wynikających ze Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nowosolna na lata 2007-2013		2008-2017	Uzależnione od realizowanych zadań – ustalone rocznie	Środki pochodzące z zezwoleń na sprzedaż alkoholu/ Budżet Gminy / pozyskane środki zewnętrzne	Ośrodek Pomocy Społecznej
Miary wykonania projektu					
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wskaźniki dotyczące problemów społecznych w Gminie 2. Liczba uczestników programów i zajęć z nich wynikających 					

KARTA PROJEKTU 2.3.1.

CEL STRATEGICZNY 2		POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW			
Nazwa programu	WYSOKA JAKOŚĆ USŁUG ADMINISTRACJI SAMORZĄDOWEJ		NUMER PROGRAMU	2.3.	
Nazwa projektu	USPRAWNIENIE PRACY URZĘDU GMINY		Numer projektu	2.3.1.	
Cel realizacji projektu	Wysoka jakość usług świadczonych przez Urząd mieszkańcom i przedsiębiorcom				
Czas realizacji	2008-2017	Łączny koszt realizacji projektu	Do ustalenia	Jednostka koordynująca	Sekretarz Gminy
Zadania		Czas realizacji	Koszt realizacji zadania	Źródła finansowania	Odpowiedzialni
1. Usprawnienie systemu obiegu dokumentów i załatwiania spraw w Urzędzie		2008 – 2017 zadanie o charakterze ciągłym	Do ustalenia	Budżet Gminy	Kierownik Biura Urzędu
2. Wdrożenie podpisu elektronicznego i świadczenie usług mieszkańcom drogą elektroniczną		2008 - 2009	Do ustalenia	Budżet Gminy	Kierownik Biura Urzędu
Miary wykonania projektu					
<ol style="list-style-type: none"> 1. Usprawniony system obiegu dokumentów w Urzędzie Gminy 2. Średni czas wydania decyzji administracyjnych w Urzędzie Gminy 3. Liczba skarg na działalność Urzędu Gminy 					

KARTA PROJEKTU 2.3.2.

CEL STRATEGICZNY 2		POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW			
Nazwa programu	WYSOKA JAKOŚĆ USŁUG ADMINISTRACJI SAMORZĄDOWEJ		NUMER PROGRAMU	2.3.	
Nazwa projektu	SYSTEM POZYSKIWANIA ŚRODKÓW ZEWNĘTRZNYCH		Numer projektu	2.3.2.	
Cel realizacji projektu	Realizacja projektów inwestycyjnych oraz „miękkich” z wykorzystaniem zewnętrznego wsparcia finansowego				
Czas realizacji	2008-2017 zadanie o charakterze ciągłym	Łączny koszt realizacji projektu	---	Jednostka koordynująca	Wójt
Zadania		Czas realizacji	Koszt realizacji zadania	Źródła finansowania	Odpowiedzialni
3. Przygotowanie i prowadzenie projektów realizowanych z krajowych i unijnych funduszy pomocowych		2008-2017 zadanie o charakterze ciągłym	Ewentualnie związane z przygotowaniem niezbędnej dokumentacji zostały wliczone w koszty realizacji inwestycji	Budżet Gminy	Insp.ds.rozwoju i promocji GCI
4. Rozwój partnerstwa publiczno - prywatnego jako źródła finansowania inwestycji i usług komunalnych		2008-2017 zadanie o charakterze ciągłym	---	---	Insp .ds. aktualizacji i realizacji Strategii Rozwoju Gminy
Miary wykonania projektu					
<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba zrealizowanych przedsięwzięć z wykorzystaniem współfinansowania zewnętrznego 2. Wysokość pozyskanych środków zewnętrznych 					

KARTA PROJEKTU 2.3.3.

CEL STRATEGICZNY 2		POPRAWA WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW			
Nazwa programu	WYSOKA JAKOŚĆ USŁUG ADMINISTRACJI SAMORZĄDOWEJ			NUMER PROGRAMU	2.3.
Nazwa projektu	REFERENDUM W SPRAWIE NAZWY GMINY			Numer projektu	2.3.3.
Cel realizacji projektu					
Czas realizacji	Do ustalenia	Łączny koszt realizacji projektu	Do ustalenia	Jednostka koordynująca	Wójt Gminy
Zadania		Czas realizacji	Koszt realizacji zadania	Źródła finansowania	Odpowiedzialni
1. Przeprowadzenie referendum w sprawie nazwy Gminy		Do ustalenia	Do ustalenia	Budżet Gminy	Sekretarz Gminy
Miary wykonania projektu					
1. Odsetek mieszkańców Gminy uczestniczących w referendum					

KARTA PROJEKTU 3.1.1.

CEL STRATEGICZNY 3		TURYSTYKA, DZIEDZICTWO KULTUROWE I PROMOCJA			
Nazwa programu	ROZWÓJ USŁUG I ATRAKCJI TURYSTYCZNYCH			NUMER PROGRAMU	3.1.
Nazwa projektu	BUDOWA ŚCIEŻEK ROWEROWYCH, SZLAKÓW TURYSTYCZNYCH, MIEJSC POSTOJOWYCH			Numer projektu	3.1.1.
Cel realizacji projektu	Zwiększenie atrakcyjności Gminy dla mieszkańców i turystów				
Czas realizacji	2008-2017	Łączny koszt realizacji projektu	Do ustalenia	Jednostka koordynująca	
Zadania		Czas realizacji	Koszt realizacji zadania	Źródła finansowania	Odpowiedzialni
1. Budowa szlaków rowerowych na terenie Gminy		2013-2015	300 tys.	Budżet Gminy Fundusze UE	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
2. Stanica rowerowa wraz z punktem gastronomicznym w Kalonce		Do ustalenia	Do ustalenia	Budżet Gminy	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
3. Budowa parkingu dla autokarów dowożących turystów na punkt widokowy w Teolinie		Do ustalenia	Do ustalenia	Budżet Gminy	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
4. Oznakowanie miejsc godnych uwagi na terenie Gminy		Do ustalenia	Do ustalenia	Budżet Gminy	Insp.ds.kultury,sportu i turyst.
Miary wykonania projektu					
1. Długość wybudowanych odcinków ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych 2. Środki przeznaczane w budżecie Gminy na budowę infrastruktury turystycznej 3. Nowe i zagospodarowane parkingi i pola biwakowe					

KARTA PROJEKTU 3.1.2.

CEL STRATEGICZNY 3		TURYSTYKA, DZIEDZICTWO KULTUROWE I PROMOCJA			
Nazwa programu	ROZWÓJ USŁUG I ATRAKCJI TURYSTYCZNYCH		NUMER PROGRAMU	3.1.	
Nazwa projektu	DZIAŁANIA NA RZECZ WSPIERANIA ROZWOJU AGROTURYSTYKI		Numer projektu	3.1.2.	
Cel realizacji projektu	Zwiększenie atrakcyjności Gminy dla mieszkańców i turystów				
Czas realizacji	2008-2017	Łączny koszt realizacji projektu	Do ustalenia	Jednostka koordynująca	Sekretarz
Zadania		Czas realizacji	Koszt realizacji zadania	Źródła finansowania	Odpowiedzialni
3. Przeprowadzenie szkoleń dla osób zainteresowanych prowadzeniem działalności agroturystycznej		2008	Do ustalenia	Budżet Gminy	Insp.ds.rolnictwa ,dz.gosp.,ochrony środow.
4. Wspólna promocja		2008-2017 zadanie o charakterze ciągłym	Do ustalenia	Budżet Gminy / inwestorzy zewnętrzni	Insp.ds.rozwoju i promocji GCI
Miary wykonania projektu					
<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba powstałych obiektów turystycznych i punktów gastronomicznych 2. Liczba powstałych obiektów noclegowych, liczba miejsc noclegowych 					

KARTA PROJEKTU 3.1.3.

CEL STRATEGICZNY 3		TURYSTYKA, DZIEDZICTWO KULTUROWE I PROMOCJA			
Nazwa programu	ROZWÓJ USŁUG I ATRAKCJI TURYSTYCZNYCH			NUMER PROGRAMU	3.1.
Nazwa projektu	ZABYTKI			Numer projektu	3.1.3.
Cel realizacji projektu	Zwiększenie atrakcyjności Gminy dla mieszkańców i turystów				
Czas realizacji	2009-2017	Łączny koszt realizacji projektu	150 tys.	Jednostka koordynująca	Wójt
Zadania		Czas realizacji	Koszt realizacji zadania	Źródła finansowania	Odpowiedzialni
1. Zagospodarowanie terenu przy średniowiecznym grodzisku w Starych Skoszewach		2009-2017	150 tys.	Budżet Gminy	Insp.ds.inwestycji i gospodarki komunalnej
2. Powołanie Izby Regionalnej		Do ustalenia	Do ustalenia	Budżet Gminy	Insp.ds.kultury,sportu i turyst.
Miary wykonania projektu					
1. Liczba osób zwiedzających 2. Poniesione nakłady					

KARTA PROJEKTU 3.2.1.

CEL STRATEGICZNY 3		TURYSTYKA, DZIEDZICTWO KULTUROWE I PROMOCJA			
Nazwa programu	PROMOCJA GMINY			NUMER PROGRAMU	3.2.
Nazwa projektu	PROMOCJA INWESTYCYJNA			Numer projektu	3.2.1.
Cel realizacji projektu	Rozwój inwestycji na terenie Gminy, przyciąganie kapitału				
Czas realizacji	2008-2017 zadanie o charakterze ciągłym	Łączny koszt realizacji projektu	Do ustalenia	Jednostka koordynująca	Wójt
Zadania		Czas realizacji	Koszt realizacji zadania	Źródła finansowania	Odpowiedzialni
3. Powstanie specjalnego serwisu na stronie internetowej Gminy Nowosolna		Do ustalenia	Do ustalenia	Budżet Gminy	Insp.ds.rozwoju i promocji GCI
4. Promocja terenów inwestycyjnych, zarówno uzbrojonych jak i nieuzbrojonych		2008-2017 zadanie o charakterze ciągłym	Do ustalenia (prasa branżowa, publikacje regionalne)	Budżet Gminy	Wójt
4. Udział w krajowych i zagranicznych targach inwestycyjnych		2008-2017 zadanie o charakterze ciągłym	W ramach współpracy z Powiatem i Miastem Łódź	---	Wójt
Miary wykonania projektu					
<ol style="list-style-type: none"> 1. Kwoty przeznaczane na realizację programów promocji 2. Liczba materiałów promocyjnych dystrybuowanych przez Urząd 3. Liczba imprez targowych, na których prezentowane są oferty inwestycyjne Gminy 4. Liczba inwestycji prowadzonych na terenie Gminy przez inwestorów tworzących nowe miejsca pracy 					

KARTA PROJEKTU 3.2.2.

CEL STRATEGICZNY 3		TURYSTYKA, DZIEDZICTWO KULTUROWE I PROMOCJA			
Nazwa programu	PROMOCJA GMINY			NUMER PROGRAMU	3.2.
Nazwa projektu	PROMOCJA TURYSTYCZNA			Numer projektu	3.2.2.
Cel realizacji projektu	Wzrost liczby turystów				
Czas realizacji	2008-2017	Łączny koszt realizacji projektu	Uzależnione od realizowanych zadań – ustalone rocznie	Jednostka koordynująca	Wójt
Zadania		Czas realizacji	Koszt realizacji zadania	Źródła finansowania	Odpowiedzialni
1.	Powstanie punktu informacji turystycznej (infokiosk)	Do ustalenia	Do ustalenia	Budżet Gminy / środki zewnętrzne ze źródeł unijnych	Insp.ds.kultury,sportu i turyst.
2.	Wydanie mapy Gminy	Do ustalenia	Do ustalenia	Budżet Gminy	Insp.ds.kultury,sportu i turyst.
3.	Wydanie nowego folderu i ulotki promocyjnej	Do ustalenia	Do ustalenia	Budżet Gminy	Insp.ds.kultury,sportu i turyst.
4.	Promocja turystyczna w prasie branżowej i publikacjach regionalnych	2008-2017 zadanie o charakterze ciągłym	Do ustalenia	Budżet Gminy	Insp.ds.kultury,sportu i turyst.
Miary wykonania projektu					
1. Liczba osób, korzystających z atrakcji turystycznych 2. Poniesione nakłady 3. Ilość kampanii medialnych (zasięg terytorialny, ilość tytułów prasowych itp.) 4. Ilość tytułów wydawniczych					

KARTA PROJEKTU 3.2.3.

CEL STRATEGICZNY 3		TURYSTYKA, DZIEDZICTWO KULTUROWE I PROMOCJA			
Nazwa programu	PROMOCJA GMINY			NUMER PROGRAMU	3.2.
Nazwa projektu	ROZWÓJ WSPÓŁPRACY Z GMINAMI PARTNERSKIMI I SĄSIEDNIMI			Numer projektu	3.2.3.
Cel realizacji projektu					
Czas realizacji	2008-2017 zadanie o charakterze ciągłym	Łączny koszt realizacji projektu	Uzależnione od realizowanych wspólnie zadań – ustalone rocznie	Jednostka koordynująca	Wójt
Zadania		Czas realizacji	Koszt realizacji zadania	Źródła finansowania	Odpowiedzialni
1.Rozwój współpracy z gminami partnerskimi		2008-2017 zadanie o charakterze ciągłym	Uzależnione od realizowanych wspólnie zadań – ustalone rocznie	Budżet Gminy	Insp.ds.kultury,sportu i turyst.
2.Rozwój współpracy z gminami powiatu łódzkiego wschodniego		2008-2017 zadanie o charakterze ciągłym	Uzależnione od realizowanych wspólnie zadań – ustalone rocznie	Budżet Gminy	Insp.ds.kultury,sportu i turyst.
Miary wykonania projektu					
<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba przedsięwzięć i imprez realizowanych wspólnie przez gminy partnerskie 2. Liczba osób biorących udział w wymianie kulturalnej gmin partnerskich 					